

RECULL PREMSA CAP DE SETMANA

21/10/2013

Col·legi
de Periodistes
de Catalunya

 accesso

COL·LEGI DE PERIODISTES DE CATALUNYA

Data	Titular/Mitjà	Pàg	Docs.
20/10/13	'EL PAPUS' MEMÒRIA DE LA MALA BAVA / EL PERIODICO DE CATALUNYA(MES PERIODICO)	6	2
20/10/13	MARGINEDAS SILENCIAT / DIARI DE GIRONA	8	1

PERIODISME I MITJANS DE COMUNICACIÓ

Data	Titular/Mitjà	Pàg	Docs.
19/10/13	LA IMATGE BORROSA DEL FUTUR DE LA TDT / L'ECONOMIC	10	1
19/10/13	CENTENARIO DEL MEJOR FOTÓGRAFO DE GUERRA DE LA HISTORIA ROBERT CAPA, VISTO POR SUS COLEGAS / ABC (EDICION NACIONAL)	11	3
19/10/13	LA 17A FESTA DELS SÚPERS VIATJA A LA LLUNA / ARA	14	1
17/10/13	UN TRIBUNAL FEDERAL RECONOCE EL PAGO DE PERIODISTAS EN EL CASO DE LOS CINCO / EL TRIANGLE	15	1
19/10/13	RAJOY PIDE UN USO RESPONSABLE DE LA LIBRE INFORMACIÓN / EL MUNDO (EDICION NACIONAL)	16	1
19/10/13	MADURO ACOSA A LA PRENSA QUE HABLA DE DESABASTECIMIENTO / EL PAIS (EDICION NACIONAL)	17	1
19/10/13	VASILE REBUTJA ELPREMI TALENTO QUE LI HAVIA CONCEDIT L'ACADÈMIA / ARA	18	1
19/10/13	SERIES QUE SALEN DE LA PANTALLA / EL PAIS (EDICION NACIONAL)	19	1
19/10/13	ADÉU,'HERALD', HOLA,'NY TIMES!' / LA VANGUARDIA (ED. CATALA)	20	1
19/10/13	"MERESCU" ÉS L'ELOGI EN MAJÚSCULES / ARA	21	1
19/10/13	DOS VISIONES DISTINTAS DE LA LIBERTAD DE PRENSA / EL MUNDO (EDICION NACIONAL)	22	1
19/10/13	RTVE ADMET L"ERROR" AL COBRIR L'ACCIDENT DE L'AVE / ARA	23	1
20/10/13	DEMOCRATITZANT LA IL·LUSTRACIÓ / EL PERIODICO DE CAT. (ED. CAT) DOMINICAL	24	6
20/10/13	LA FESTA DELS SÚPERS DE TV3, CALDO DE CULTIVO INDEPENDENTISTA PARA NIÑOS / LA RAZON (ED. CATALUNYA)	30	1

PERIODISME I MITJANS DE COMUNICACIÓ

Data	Titular/Mitjà	Pàg	Docs.
20/10/13	AIXÍ VAIG RETRATAR JUAN JOSÉ PADILLA / EL PERIODICO DE CATALUNYA(MES PERIODICO)	31	2
20/10/13	MANUEL VÁZQUEZ MONTALBÁN, LA LETRA IMBORRABLE / EL MUNDO (EDICION NACIONAL)	33	2
20/10/13	L'ARXIU DEL FOTÒGRAF LONDINENC TERRY O'NEILL REUNEIX L'ÚLTIM MIG SEGLE DE CULTURA POPULAR D'AQUEST PLANETA. NINGÚ QUE HAGI ESTAT ALGÚ EN EL MÓN DE LA MÚSICA O EL CINE ES VA ESCAPAR DE LA SEVA CÀMERA, / EL PERIODICO DE CATALUNYA(MES PERIODICO)	35	1
20/10/13	VOCES DEL SILENCIO, POR MARIO VARGAS LLOSA / EL PAIS (EDICION NACIONAL)	36	1
20/10/13	LAS CLAVES DE 'EL PAÍS SEMANAL' / EL PAIS (EDICION NACIONAL)	37	1
20/10/13	INNOVAR EN PUBLICITAT POT AJUDAR A SER MÉS COMPETITIU / ARA (ARA EMPRENEM)	38	1
20/10/13	XANIC, UNA PULITZER CON VOCACIÓN DE ENSEÑAR Y COMPARTIR SU TÉCNICA / EL MUNDO (EDICION NACIONAL)	39	1
20/10/13	UN SUPLEMENT DE L'ARA PER A GIRONA / ARA	40	1
20/10/13	ELS ALCALDES, PROTAGONISTES DELS DEBATS D'EL PUNT AVUI / EL PUNT AVUI	41	1
20/10/13	ADÉU, 'INTERNATIONAL HERALD TRIBUNE' / ARA	42	1
20/10/13	L'ASSOCIACIÓ DE PERIODISTES EUROPEUS COMMEMORA ELS 50 ANYS / LA VANGUARDIA (ED. CATALA)	43	1
20/10/13	TORRELODONES REGULA LA LIBERTAD DE EXPRESIÓN / EL MUNDO (EDICION NACIONAL)	44	1
20/10/13	JA PODEN DIR MISSA: AQUÍ NI LA CONFIANÇA NO ES RECUPERA / REGIO 7	45	1
20/10/13	LOS DESAFÍOS DE LA PRENSA EN A. LATINA / EL MUNDO (EDICION NACIONAL)	46	1
20/10/13	MAYOR ZARAGOZA RECLAMA MÉS INDEPENDÈNCIA QUE MAI ALS PERIODISTES H EFE / EL PERIODICO DE CATALUNYA (ED. CATALA)	47	1
20/10/13	TOT UN ANY DEDICAT AL PERIODISTA EUGENI XAMMAR / ARA	48	1
21/10/13	«CUADERNOS PARA EL DIÁLOGO», POR JAVIER RUPÉREZ / ABC (EDICION NACIONAL)	49	1
21/10/13	ESCARRÉ O L'HONOR DE LA TERRA / EL PUNT AVUI	50	1

PERIODISME I MITJANS DE COMUNICACIÓ

Data	Titular/Mitjà	Pàg	Docs.
21/10/13	EPIFANIO TIerno LÓPEZ (1917-2013) UN APASIONADO DEL PERIODISMO / ABC (EDICION CATALUÑA)	51	1
21/10/13	EL PERIODISTA ÉS LA MARCA, LA MARCA ÉS EL PERIODISTA / ARA	52	1
21/10/13	PER QUÈ 'EL MUNDO' NO HO VA PUBLICAR COM A INFORMACIÓ?, PER ÀLEX GUTIÉRREZ / ARA	53	1

COL·LEGI DE PERIODISTES DE CATALUNYA

SELECCIÓ DE LES NOTÍCIES DEL SEU INTERÈS

Col·legi
de Periodistes
de Catalunya

ANIVERSARI D'UNA REVISTA HISTÒRICA DE LA TRANSICIÓ

'El Papius'

Memòria de la mala bava

Un dia com avui, fa 40 anys, va sortir a la venda la revista que va demolir els pilars del franquisme amb enginy, sarcasme i un llenguatge del carrer. L'autora d'aquest article, que ha fet la seva tesi doctoral sobre la publicació, recorda les estratègies comunicatives d'El Papius', i també el tràgic dia en què una bomba de la ultradreta es va emportar la vida del conserge de l'edifici barceloní on es feia el setmanari.

PER MARÍA IRANZO

La vinyeta que apareix al final d'aquest reportatge (pàgina 10) no és del 2013; és de fa 40 anys. I el seu autor és l'humorista gràfic Ramón Tosas -Ivà- (Manresa, 1941-Briones, la Rioja, 1993), creador, amb Óscar Nebreda, d'un producte periodístic atípic a Espanya i exitós a França. Aquests dos *underground* de la Rambla de Barcelona, incondicionals del setmanari francès *Hara-Kiri*, s'havien estrenat un any abans en el món editorial de la mà de José Illario, un empresari visionari, i d'una revista esportiva que trossejava clubs futbolístics i criticava els sous dels esportistes: *Barrabás*. La revista satírica *del deporte* (1972-1977), «**més barata que la gasolina i més incendiària**». En només un any van aconseguir una tirada mitjana de més de 155.000 exemplars gairebé sense entendre-hi de futbol: «**Un dia veïem un partit i Ivà va preguntar: 'Escolta, ¿el Madrid com va?' I els periodistes li van dir: 'Guanya'. Ivà va contestar: 'No, no, ¿que com van vestits?'**», recorda Óscar. El triomf només l'explica la seva imaginació visual i el contacte diari amb el carrer.

Amb el suport d'aquestes xifres i després de la desaparició de *Bocaccio*, el setmanari que comprava la gent rupturista i burgesa de la capital catalana -La Gauche Divine, els va etiquetar Joan de Sagarra-, el grup editorial Tisa va apostar per un nou producte, una revista d'humor sociopolític.

El somni d'Ivà era acointar els estaments franquistes. Amb aquest propòsit va titular i va dissenyar la icona de la revista: un *papiu*, monstre que en la tradició catalana atemoreix els nens. «**Aquesta era la condició de la revista, anar sense embuts, salvatges**», diu el periodista i un dels fun-

dadors del magazín, Antonio Franco, després director fundador d'EL PERIÓDICO DE CATALUNYA.

Però el context era el final de la dictadura i en aquell moment els subterfugis eren l'única eina per aconseguir la meta desitjada, fins i tot des de la mateixa inscripció al Registre d'Empreses Periodístiques. Ho explica el seu gerent, Carlos Navarro: «**Me'n vaig anar a Madrid en ple estiu per aprofitar que els alts càrrecs se'n havien anat de vacances. Vaig presentar la documentació al Ministeri d'Informació i Turisme, i el director general en funcions em va dir: 'Te la segello ara mateix i així demà, si la portes al BOE, d'aquí 20 dies ja podeu treure-la'. Em vaig dir: 'Uii! Si no hi vaig demà, quan torni el ministre i vegi una cosa d'aquestes, se la carrega'.**»

La censura i l'èxit

Un anunci protagonitzat pel còmic argentí Joe Rígoli a Televisió Espanyola va engarar el tret de sortida a la revista d'humor més longeva durant la Transició. No només va desbancar *La Codorniz*. «**Vam ser la cinquena revista més llegida dins del mercat espanyol, després d'*Hola*, *Lecturas*, *Semana* i *Cambio 16***», subratlla Óscar. «**Més de sis persones miraven la mateixa revista**», exclama el gerent.

En aquells anys la censura monopolitzava el «**degut respecte a la moral**» i *El Papius* va aprofitar la set d'erotisme de la societat espanyola. Un elegant *destape* sexual va servir com a reclam visual al quiosc i com a escaleta a una crítica costumista que, a partir del 1976, es disparava progressivament cap a l'atac polític i el qüestionament de la falha democràcia.

Però aquesta aposta no la singularitzava. De fet, l'èxit de xifres en tirada i difusió -uns 200.000 exemplars-

Conseqüències de la bomba, el 20 de setembre de 1977, al carrer de Tallers.

«**La condició de la revista era anar sense embuts, salvatges**», recorda Antonio Franco, un dels fundadors

es va esvaïr amb l'aparició d'*Interviú*, el maig de 1976, que ofereix *topless* complets i a més exclusives obtingudes de la investigació periodística.

El que realment va fer *El Papius* atractiu va ser el sarcasme popular amb què va reflexionar sobre fets ja coneguts. En una enquesta realitzada a un centenar de lectors, un 65% van subratllar que la llegien per «**la mala bava contra el sistema**», i en concret, contra l'aparell governamental. Podia dir coses amb una

tremenda mala llet i allora arrencar un somriure. ¿L'òptica? «**La de l'anarquisme**», subratllen els autors.

I des d'aquesta ullera de llarga vista, l'Exèrcit i l'Església tampoc van quedar impunes. De fet, la secció més llegida i recordada entre els *papiusaddictes* és la tira protagonitzada per la monja Sor Angustias de la Cruz, sota la direcció de Jordi Amorós (JA): «**Jo vaig fer la mili en un hospital de Lleida regentat per monges i aquesta era la que manava. Recordo que ens van trucar del Ministeri d'Informació i Turisme i ens van amenaçar dient-nos que, si tornava a sortir, ens tancaríen *El Papius*. ¡Governava la UCD, ja érem a la Transició! Ens van dir que per al ministre era com una abella als collons**». Va durar dos anys. L'última tira publicada és del juliol del 1979. Un ministre la va matar.

El grum com a oracle

El seu altre atractiu, dins del mercat satíric en què competeix amb *Hermano Lobo* i *Por Favor* -i el seu àlter ego, *Muchas Gracias*-, va ser l'aposta per l'humor gràfic i la claredat. Va criticar com criticava el carrer. «**Armando, ¿tu com diries això? li preguntàvem sempre al grum**», apunta Joan Barjau. Així s'expliquen paraules superflues i termes com «*tío/a*», «*vacaburra*», «*ondia*», «*toma castaña*», «*jobar*» o «*gachisa*», a més de catalanismes protagonitzats pel *Manolo*, la *Maria* i el *Morales*.

Però el més extraordinari és que sota aquesta obsessió per l'humor salvatge hi emergeix el ric bagatge cultural de dibuixants i periodistes. Aflora en el vocabulari (*gràcil*, *fauces*, *molicie*); en nombrosos modismes, refranys, proverbis; i en citacions

Passa a la pàgina 10

ANIVERSARI D'UNA REVISTA HISTÒRICA DE LA TRANSICIÓ

Ve de la pàgina 8

textuals que s'inspiren en obres de la literatura, la filosofia i el cine universal, des de Nietzsche fins a Miguel Hernández passant per *La Naranja Mecánica* de Stanley Kubrick.

I entre els lectors més fidels, els censors. Al règim franquista li va faltar intel·ligència, però no astúcia. La seva estratègia va ser expedientar amb tenacitat portades i *Papumvelas* (la fotonovella central i en color, paròdies grolleres que protagonitzaven la plantilla i amics sobre el tema de la setmana). Castigaven el contingut eròtic. «Les revistes més bèsties van passar desapercebudes. Penso que va ser una estratègia perquè si apuntes a una crítica canyera, el que estàs provocant és l'efecte contrari, és a dir, fer-li bombó i que es vengui més -diu Albert Turró-. D'aquesta manera, anaven acumulant expedients per després suspendre't quan ells volien».

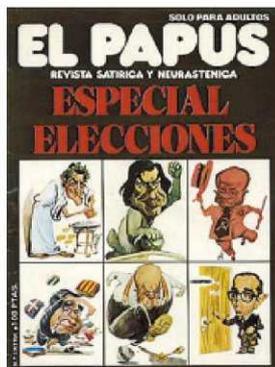
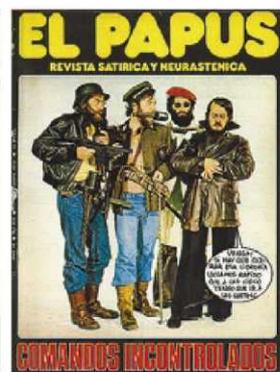
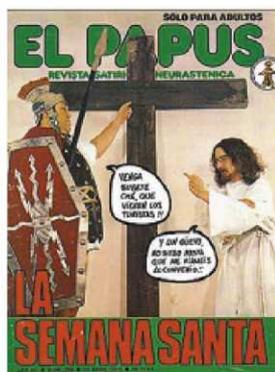
Carlos Navarro assegura: «El primer tancament el va ordenar la dona de Franco, Carmen Polo. Em van explicar que estaven en ple Consell de Ministres i va arribar ella amb un dossier preparat per Emilio Romero: '¡Aii Pío [Cabanillas], que la tanquin, que això no pot ser!'». I van decidir suspendre-la amb la màxima pena, quatre mesos. Novament, un 20 d'octubre, però del 1975, la revista tornava al carrer. I d'Herrera a Reguera. Després d'Herrera Esteban, va ser el ministre Reguera Guajardo qui el març del 1976 va tancar la redacció per quatre mesos més.

Premis fora, cops aquí

La lluita contra la llibertat d'expressió també es va lliurar als jutjats. La plantilla recorda bé el seu lletrat, anomenat *Piquito de Oro*, perquè «cada vegada que obria la boca ens crucificava», diu el dibuixant Enrique Ventura. El seu col·lega Lluís Recasens -L'Avi- ho recorda: «Sempre deia: 'Senyoria, si vostè em diu que són uns porcs, ho acceptaré; que són uns degenerats, ho acceptaré; ¿però polítics? ¡Si no tenen intel·ligència per fer política aquesta gent!'».

Va ser segrestada en diverses ocasions i sotmesa a dos consells de guerra arran de dues portades protagonitzades per militars. Un dels actors, Adolfo Usero, assenyalava: «El que resulta més anecdòtic és que per la paròdia del reuma deformant vam haver d'estar dos o tres mesos presentant-nos cada dijous davant un jutge que era bonni, manci coixo».

El gener del 1977 *El Pappus* va ser reconeguda com la millor revista mundial de còmics amb el premi Yellow Kid. I nou mesos més tard, novament un dia 20, però de setembre de 1977, el setmanari va patir un atemptat orquestrat per l'organització d'extrema dreta Triple A. Va ser el desenllaç tràgic d'una sèrie d'amenaçes. La més impactant la descriu el periodista Enric Bañeres: «Alberto Royuela, un element d'extrema dreta significadíssim en l'època, va venir a la redacció. La secretaria d'Echarri [Xavier, el director] ens va demanar a l'Avi i a mi si podíem

A dalt, un acudit de fa quatre dècades que no resultaria extemporani avui. A sota, diverses portades de la revista «satírica i neurastènica» amb temes variats, molts d'ells també intemporals.

entrar al despatx perquè Echarri no volia quedar-sesol ambell. Royuela havia vingut amb un tipus que hauria superat un càsting de Tarantino. En un to molt cínic va dir: 'No tots tenen el mateix sentit de l'humor que tinc jo. Un dia, eh, un dia -assenyalant el cap d'Echarri- ¡pam! sentiràs un cop aquí i diràs: '¿Qui m'ha tocat? ¿Què ha passat?'. Jo no vull que això passi'. Echarri el va acomiadar de seguida dient: 'Gràcies, ningú vol que passi res, nosaltres els primers. Adéu i bona tarda'. Al cap de dos dies va tenir lloc l'atemptat. Em penso que el propòsit de la bomba era espantar. Però va passar...».

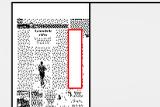
El conserge que va agafar la maleta amb l'explosiu, Juan Peñalver, va morir; 16 persones van resultar ferides, i la redacció, destrossada. Els mitjans de comunicació de Barcelona i Madrid es van solidaritzar amb *El Pappus* convocant una vaga.

L'ultra Royuela va anar a la redacció en to intimidador. Dos dies després, una bomba va matar el conserge

La bomba va ser el revulsiu que va allargar 10 anys la vida de *El Pappus*. La plantilla, reestructurada -Oscar i Gin se'n van anar a *El Jueves*-, va radicalitzar el discurs. Va començar una lluita setmanal contra la capçalera del Grup Zeta. Ivà contra els seus antics socis. Amb tot, la seva mort va ser per inanició. A la meitat de la dècada

dels 80 els diaris van apostar per les pàgines d'Opinió; la temperatura política del país va baixar després de la victòria del PSOE; i el grup Tisa es va desentendre de la impressió i distribució de l'editorial Amaika SA, que afronta les despeses d'una nova redacció i una lluita judicial infructuosa contra el Govern, els jutges i els terroristes; alhora que «va començar a crear revistes sense control que no triomfen» i fan minvar clarament el seu substrat econòmic, afegeixen Jordi Amorós i Lluís Recasens.

La lectura d'*El Pappus*, 40 anys després, refa la història de la transició espanyola i, el més sorprenent, descriu l'actual, cosa que subratlla el geni i capacitat d'anàlisi política d'aquesta revista rupturista. Era el fruit d'un context d'insatisfacció. Potser per això, casualment ara, se'n remenen les cendres. Les podeu veure a www.elpappus.es. ≡

MARGINEDAS SILENCIAT

Trobo que es parla poc de Marc Marginedas, el periodista desaparegut a Síria des de primers de setembre, interceptat per un escamot de combatents jihadistes. Els seus companys d'*El Periòdic* mantenen les concentracions de protesta cada dimecres davant la seu del diari. El ple de l'Ajuntament de Barcelona ha condemnat el segrest amb una declaració institucional. També el Parlament n'ha reclamat l'alliberament... Però al carrer, se sap que tenim un reporter retingut en una zona de conflicte bèl·lic? Ben poc. Molt menys que si es tractés d'un representant polític, d'un diplomàtic, d'un empresari, d'un enginyer, d'un cooperant. Vet aquí la petüesa dels mitjans i la falsedat d'aquell corporativisme que a vegades alegrement se'ns atribueix.

En un acte de solidaritat al Col·legi de Periodistes de Catalunya, Maria Alba Gilabert va dir una gran veritat que sovint passa desapercibuda: «No és just qualificar d'aventurers els que fan aquest tipus de feina». Segons la redactora d'internacional de Catalunya Ràdio allò que mou a fer d'enviat especial a zones de guerra és la indignació, «que ningú no pugui al·legar desconeixement». Doncs, això. Ni romanticisme ni inconsciència. Gràcies a gent com en Marc sabem i veiem que lluny del nostre confortable món que a voltes no passa la prova del cotó fluix, hi ha tot un univers de misèria amb els llençols estripats. Que mentre aquí discutim de drets i deures a la menuda hi ha llocs on batallen per la supervivència sense preguntar-se qui té la raó. Si el periodisme rau en desemmascarar les culpes, el silenci forçat és el seu pitjor enemic.

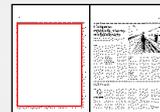

PERIODISME I MITJANS DE COMUNICACIÓ

SELECCIÓ DE LES NOTÍCIES DEL SEU INTERÈS

Col·legi
de Periodistes
de Catalunya

La imatge borrosa del futur de la TDT

L'ocupació de l'espectre de la 4G transformarà l'ecosistema televisiu que vindrà

JORDI GARRIGA RIU
BARCELONA

La TDT, el nostre entorn televisiu, es troba immersa en un formidable atzucac d'incertesa, en què no se sap quan hi haurà el canvi de freqüències a què obliga deixar espai de l'espectre per a les tecnologies mòbils 4G -l'anomenat dividend digital-, una mutació que tindrà un cost per a l'operador i també per a l'usuari, que haurà d'afrontar una segona apagada i resintonitzar. Així mateix, aquest salt tecnològic pot empènyer la distribució de continguts audiovisuals cap a internet.

La Unió de Televisions Comercials Associades (Uteca) fa temps que inquireix el govern estatal sobre quan es farà aquesta reubicació a la banda de l'espectre -s'havia parlat en principi del gener del 2014- i on -ho han de fer en la banda que va dels 470 als 790 megahertz, i no arribar fins als 862, com passa ara. Causa deficiència al sector quin serà el cost d'aquest reallotjament, amb el benentès que, com que el govern estatal no vol assumir despeses, hauran de pagar tot el que suposa transmetre el senyal televisiu des de dues freqüències alhora (*simulcast*), fins que l'usuari adapti les seves antenes. Un cost al qual haurà de contribuir l'usuari, com explica Joan Solé, degà del Col·legi d'Enginyers de Telecomunicacions de Catalunya, en una jornada convocada per debatre la qüestió: "Amb la TDT es van canviar repetidors, descodificadors, etcètera, i ara ens trobem que es capgira tot i es va cap a comunicacions mòbils, de dades, que necessiten més ample de banda, i això suposa un canvi de freqüències que haurà de pagar el ciutadà." En un principi el govern estatal volia assumir aquest cost amb els diners de la subhasta d'assignació de freqüències del dividend digital entre les operadores de telefonia, que podien pujar fins als 1.800 milions. Però ara, amb l'excusa de la crisi, fa recaure en l'usuari el preu de la reanització, que pot

Les televisions locals tornen a afrontar un futur curull d'interrogants. ARXIU

ser de 20 euros per cada usuari, segons algunes estimacions.

La política erràtica del govern estatal també disgusta la indústria de l'electrònica, com explica Pere Mier, president d'Ametic: "Industrialment, la TDT va suposar un èxit, amb grans operadors i una gran indústria de l'electrònica i les telecomunicacions amb capacitat d'exportar, però ara apareix el dividend digital amb tots els dubtes." Recorda que una indústria com la que representa

"necessita inversions a llarg termini, i això vol dir que calen lleis estables".

El salt tecnològic guanya transcendència en la mesura que redifineix el mitjà de difusió de continguts. Per a Eudald Domènech, conseller delegat de Total Channel (plataforma de canals temàtics per internet), "és clar que el futur és l'*streaming*, que guanya telespectadors any rere any".

Pedro Linares, director de l'Oficina del Dividend Digital

d'Abertis Telecom, es resisteix a jubilar la TDT: "Amb la tecnologia de compressió 4K i l'alta definició (HD) encara pot incrementar la seva oferta. Cal fer aïnent que la TDT creix en usuaris arreu de la UE, mentre que el cable i el satèl·lit s'estanquen." Des d'un proveïdor de continguts, Lavinia, el seu president, Antoni Esteve, considera que "la televisió lineal restarà només per al directe, fets noticiables o esdeveniments esportius, mentre que la resta de

continguts s'adreçaran a aplicacions a dispositius mòbils". Pel que sembla, el telespectador ja ha patit que la tele ha d'hibridar amb la xarxa, si escoltem Josep Maria Guerra, president de Telespectadors Associats de Catalunya: "La televisió com a mitjà s'ha acabat, internet ha guanyat la partida." Bé, potser sí que encara podem parlar d'una TDT com l'hem entesa, però de pagament i restringida al gran esdeveniment en directe, si bé els operadors més astuts podran mostrar la seva habilitat creant nínxols específics.

En aquest profund reordenament que ha de patir l'escenari de la TDT, què pot passar amb la televisió local? D'entrada caldria dir que l'experiència amb la TDT no ha estat satisfactòria, a parer de Francesc Pena, conseller delegat de la Xarxa Audiovisual Local: "Ha estat una estafa, no es va planificar bé i això ens va suposar un gran increment de costos. El mal tràngol el podem superar gràcies a la televisió connectada, internet: ja hem vist com un grup d'ajuntaments han muntat canals conjunts a Youtube." Solucions com aquesta poden evitar alguns dels pecats de la TDT, com assenyala Josep Pont, vicepresident del Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC): "Molts al-

Alguns experts creuen que la TDT es circumscriurà al directe

caldes van demanar tenir una tele, irresponsablement, tot confiant en les subvencions." En tot cas, amb un tarannà optimista, hom pensa que l'existència de la televisió local està garantida en el temps, atès que, com diu Francesc Pena, "tenen el monopoli de la informació de proximitat, i l'avi sempre voldrà veure imatges de la festa major".

La tasca pionera d'implantació de la TDT es va fer des d'una certa inconsciència, tot desvetllant expectatives desmesurades, si admetem que fragmentant l'audiència excessivament no es pot fer negoci mínim, que només afluïa amb almenys un 1,5% de *share*.

Des de l'administració, hom preferiria pensar que tothom hi pot viure, en un entorn de rica complexitat. Com explica Josep Martí, secretari de Comunicació de la Generalitat, "amb vista al futur que ens espera, només sabem que conviuran diverses tecnologies en la transmissió de continguts, i en aquest ecosistema cal un operador públic que aposti per continguts de qualitat, que ha de conviure amb grans operadors privats però també amb operadors locals".

Clatellades del Suprem i de Brussel·les

Temps convulsos per al nostre sistema televisiu, que trontolla a cops de sentència i reclamacions comunitàries. Una sentència del Tribunal Suprem de desembre del 2012 declarava il·legals alguns dels canals de TDT adjudicats per l'anterior govern estatal. Ara el govern insinua, sense gaire convicció, que caldrà una altra subhasta per adjudicar aquests espais, i per calmar els ànims, representants del ministeri d'Indústria asseguren que tots

tranquils, la TDT tindrà prou espai a l'espectre. Per enrar encara més el clima, fa pocs dies la UE considerava del tot il·legals els ajuts públics atorgats per al desplegament de la TDT, en considerar que s'ha vulnerat la xarxa terrestre en perjudici de la infraestructura per satèl·lit. Brussel·les dona quatre mesos de termini als operadors perquè aquests ajuts siguin retornats. Uns ajuts que, en el cas de

Catalunya, no eren gens menyspreables, ja que van arribar fins als 52 milions d'euros.

Si volem trobar un altre front, el tindrem en les diferències que els operadors privats mantenen amb RTVE, que per superar el seu etern problema de déficit vol tornar a allotjar publicitat, davant les denúncies del sector, que considera que això duria les televisions a un gran "col·lapse" econòmic.

«Normandía, 6 de junio de 1944. Desembarco de las tropas americanas en la playa de Omaha» © ROBERT CAPA © INTERNATIONAL CENTER OF PHOTOGRAPHY/MAGNUM PHOTOS/CONTACTO
Esta imagen forma parte de una serie, elegida por varios de los fotógrafos encuestados como lo mejor de Capa

CENTENARIO DEL MEJOR FOTÓGRAFO DE GUERRA DE LA HISTORIA

Robert Capa, visto por sus colegas

► Catorce grandes fotógrafos eligen para ABC su instantánea preferida de uno de los mayores genios del siglo XX

NATIVIDAD PULIDO
MADRID

Qué mejor que la mirada de un fotógrafo para escudriñar la imagen de un colega. El próximo martes se conmemora el centenario del nacimiento de Robert Capa, nombre fundamental de la fotografía del siglo XX. Fotógrafos de muy diversos estilos (varios premios Nacionales, algún Pulitzer y la única fotógrafa española que es miembro de la agencia Magnum, fundada por el propio Capa en 1947) nos hablan del mito y escogen su imagen favorita.

Cristina García Rodero

Una imagen de Capa que me impresionó mucho es la de un grupo de madres

llorando la muerte de sus hijos adolescentes. La tomó en Nápoles en 1943. Es una composición maravillosa. Parece el coro de una tragedia griega: una masa negra de madres desconsoladas, de mujeres destruidas por el dolor y la injusticia, con las bocas abiertas, manos que suplican, pañuelos blancos... Es la imagen de las terribles consecuencias de las guerras. No hay muertos. Solo una de las mujeres lleva el retrato de su hijo fallecido. En las fotografías de Capa no se ve la muerte, sino el dolor que deja tras ella. Decía Capa que, «si tus fotos no son tan buenas, es que no estás demasiado cerca». Una verdad como un puño. En esta fotografía está entre esas mujeres sufrientes, muy cerca de ellas. Él predicó con el ejemplo: siempre estuvo en primera línea retratando el dolor, el drama. Murió pisando una mina.

José Manuel Navia

La fotografía de una casa baja del barrio de Vallecas, una fachada humilde de ladrillo típicamente madrileña, acribillada a balazos durante la Guerra Civil, no creo que sea de las más impactantes ni conocidas de las publicadas por Robert Capa. Pero posee, al menos para mí, ese poder de evocación que caracteriza a la verdadera fotografía. Cada vez que la contemplo viene a mi mente el recuerdo de estas mismas fachadas heridas por la metralla que aún eran frecuentes en mi infancia. Frente a ellas, los niños de principios de los años sesenta soñábamos una guerra que llegaba a nosotros casi como si la hubiéramos vivido, como la vivieron los niños de la fotografía. Sólo que en mi caso no se trataba de Vallecas, sino del barrio de La Prosperidad, donde nació. Algo de ese recuerdo he querido que esté presente en «Nóstos», mi último libro.

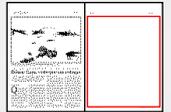
Javier Bauluz

He elegido una serie de fotos que Robert Capa hizo en el río Segre, cerca de Fraga, en noviembre del 38. Concreta-

mente, una imagen en la que un soldado lleva a un compañero a hombros y detrás aparece una gran mancha de humo. Acaba de caer una bomba y están evacuando a los heridos. Disparar la cámara en esas condiciones no es nada fácil. Pese a ser uno de los primeros fotógrafos en contarnos todas esas guerras, las cuenta tan bien... Es difícil hacerlo mejor. De la II Guerra Mundial me gustan las célebres fotos del Desembarco de Normandía. También las del avance de los aliados, la entrada en París, la rendición de los soldados alemanes... Vuelvo a ver sus imágenes en los libros y sigo alucinando con ellas. Creo que aún hay muchísimo Capa por conocer. Incluso en las peores condiciones posibles, mira al alma del ser humano. No sé quién lo dijo (quizá el propio Capa), pero es cierto que en la guerra sale lo mejor y lo peor del ser humano.

Juan Manuel Castro Prieto

Pocas fotografías son capaces de transmitir toda la tensión y el horror de la guerra como las del Desembarco de Normandía de Robert Capa, y pocos fotó-

grafos tienen un nivel de implicación con su trabajo como Capa, que desembarcó junto con los soldados para tomar las fotografías. Recordemos el inicio de «Salvar al soldado Ryan» para comprender el valor de este fotógrafo en el día D.

Gervasio Sánchez

(Elige la foto de la niña que en enero de 1939 espera ser evacuada en Barcelona. Está sentada y apoyada sobre unos sacos y destacan sus intensos ojos). Siempre he preferido a Endre Friedmann, que fue su verdadero nombre, que al ficticio: Robert Capa. Siempre he preferido al fotógrafo compasivo que al mito. Para mí, es inmortal no por los riesgos que asumió para realizar sus fotografías sino por su sensibilidad a la hora de dignificar a las víctimas de los conflictos armados. Sus fotos que más me gustan son las que hizo en la retaguardia, donde documentó la desolación de los refugiados y los sobrevivientes. Siempre creyó que una imagen tiene que documentar y emocionar. Sabía (algo que siempre digo a los jóvenes fotógrafos) que si no estás dispuesto a sufrir el impacto del dolor en tu interior nunca podrás transmitir con decencia.

Rafael Sanz Lobato

A Robert Capa le perdono la fotografía del miliciano muerto en Cerro Muriano (para muchos, es una fotografía preparada; yo también lo creo), porque tiene imágenes muy bellas. Me quedo con dos. Por un lado, el retrato de la niña refugiada en Barcelona en 1939. El ojo derecho de esa niña mira a la cámara como si fuera un taladro. Me gusta mucho otra imagen de Capa en la que solo se ve una silla y, apoyada en una de las patas, un viejo retrato familiar. Esa fotografía es redonda. Te cuenta el horror con apenas unos detalles: probablemente se quemó la casa, y la silla y ese retrato es lo único que se salvó. Capa fue un gran reportero de guerra, probablemente el mejor. Yo amo la fotografía documental: es una disciplina muy dura, pero creo que tiene una función esencial. Muchos quieren denostarla. Me parece una gran torpeza.

Isabel Muñoz

Me gustan muchas fotografías de Robert Capa. Pero hay una que, para mí, es muy actual, tomada en 1948 en Haifa (Israel). Capa fotografía a una mujer con una maleta a cuestas y un pequeño agarrado a su falda. Es una imagen muy contemporánea. Habla del dolor, la rabia, la pena de alguien que está abandonando su vida y tiene que llevarla metida en una maleta. Habla de todas aquellas personas que tienen que abandonar su casa, dejar atrás sus recuerdos. Capa fotografía el dolor con una tremenda dignidad y respeto. Hay otra imagen maravillosa que hizo en Chartres en 1944: una mujer con la cabeza rapada y su bebé en brazos pasea como escarabajo por una calle de la ciudad con la mucedumbre culpando de nuevo a esta mujer que ya ha sido condenada. Robert Capa habla de sentimientos. Es una imagen tan contemporánea... Habla de nosotros, de nuestra sociedad.

© ROBERT CAPA © INTERNATIONAL CENTER OF PHOTOGRAPHY/MAGNUM PHOTOS/CONTACTO
«Barcelona. Enero de 1939. Niña descansando durante la evacuación de la ciudad» es otra de las celeberrimas instantáneas de Robert Capa preferidas por los fotógrafos encuestados por ABC

Ramón Masats

He elegido dos fotografías, que corresponden a las dos personalidades que tenía Robert Capa. Era un gran fotógrafo, pero también alguien que supo vivir la vida. Le gustaba la juerga, era muy amigo de sus amigos. En primer lugar, he elegido la foto del miliciano muerto. Sé que ha habido mucho revuelo con ella. No creo que sea una imagen preparada. Pero me da igual si lo fuera, pues sería una recreación absolutamente verosímil. Capa era un hombre muy responsable, se jugaba la vida en su trabajo, no le veo muy proclive a hacer trampas. Su vida fue apasionante, muy cinematográfica. Me extraña que aún no se haya hecho ninguna película sobre él. Su muerte lo convirtió en un héroe antiguo. La segunda imagen que he escogido es un retrato de Picasso con sombrero, junto a Jacqueline. Capa estaba muy cerca del pueblo, de la gente. Vivió dos vidas, y las dos muy intensamente. Incluso fue un buen jugador de póquer.

Christine Spengler

No quiero pecar de vanidosa, pero a mí me han llamado «el Capa femenino». Mis fotografías comparten con las de Robert Capa una ausencia de sensacionalismo. En sus fotografías de guerra no hay miembros descuartizados, ni charcos de sangre. Los dos nos hemos centrado en nuestros respectivos trabajos en las víctimas, no en los muertos. Una de sus fotografías que más me gusta es la de una madre que sujeta a una niña, con su abrigo mal abrochado, caminando por el arenal de Bilbao en mayo de 1937, quince días después del bombardeo de Guernica. Se intuye que está habiendo otro bombardeo por la mirada de la mujer hacia el cielo. Odio, en cambio, la foto del miliciano muer-

ROBERT CAPA FOTÓGRAFO

Cuarenta años vividos intensa y peligrosamente

Perfil

N. P.

En una impresionante fotografía de Elliott Erwitt, Julia, la madre de Robert Capa, llora aferrada a la tumba de su hijo en Armonk, Nueva York, en 1954. En la lápida, una inscripción en hebreo: Paz. Paradójicamente, un pacifista como él estuvo presente en cinco guerras, inmortalizando el horror con su Leica, siempre en primera línea: la Guerra Civil española, la invasión japonesa de China, la II Guerra Mundial, la Guerra de la Independencia israelí y la de Indochina. «En una guerra hay que tomar partido», decía. Su máxima: había que estar muy cerca para

hacer buenas fotos. Se acercó tanto que retrató la muerte «en directo» de Federico Borrell en Cerro Muriano (Córdoba), aunque la sombra de fraude persigue a este icono universal de la guerra. Se acercó tanto a las tropas americanas en el Desembarco de Normandía, empotrado en ellas, que estuvo con el agua al cuello en la playa de Omaha. Se acercó tanto al campo de batalla en Vietnam que perdió la vida al pisar una mina. Tenía 40 años. Los vivió intensa y peligrosamente, siempre al límite. Murió con las botas puestas.

El joven húngaro Endre Friedmann, nacido en Budapest el 22 de octubre de 1913, logró convertirse en un exitoso fotógrafo norteamericano: Robert Capa. Era carismático y seductor. El 1 de agosto del 37 tenía una cita con el amor de su vida, la fotógrafa alemana Gerda Taro, con la que planeaba casarse. Ella

nunca llegaría: un tanque acabó con su vida en Brunete. En 1947, Capa fundó con otros fotógrafos la mítica agencia Magnum. Cincuenta y nueve años después de su muerte, aún no ha sido desbancado del trono: sigue siendo el mejor fotoreportero de la Historia.

A casi ningún fotógrafo convence la imagen más célebre de Capa DAVID ARRANZ

to en Cerro Muriano. No es una gran foto y, de hecho, creo que se trata de un montaje. No me conmueve en absoluto.

Joan Fontcuberta

Elijo la imagen del miliciano muerto en Cerro Muriano. Creo que es la fotografía más falsa de la Historia. Robert Capa ha sido capaz de mantener la incertidumbre sobre la autenticidad de esta fotografía durante toda su vida e incluso después de su muerte. Demuestra que la frontera entre información y propaganda no existe, se da una especie de ósmosis. El objetivo del reportero no es tanto la búsqueda de un documento como la construcción de símbolos.

Álvaro Ybarra Zavala

Para mí, Robert Capa marca un antes y un después en la historia de la fotografía. Quizá no sea el mejor de la Historia, como muchos de sus detractores afirman, pero sin duda es innegable que su legado es un pilar fundamental en la fotografía contemporánea. Su serie de la playa de Omaha el día D en 1944 representa, desde mi humilde opinión, la visión más auténtica de Robert Capa. Cercana, realista y capaz de trasladar al que observa la fotografía a las frías playas de Normandía aquel día D. El movimiento de esta imagen te hace sentir el miedo, el frío, la tensión de ese soldado desconocido que lucha por salvar la vida y tomar la playa de Omaha. Para mí, esta fotografía es su mejor foto y marca un antes y un después en la forma de entender la fotografía.

José Manuel Ballester

Mi foto elegida es «Henri Matisse en su estudio» (agosto, 1949). Tal vez sea Robert Capa el fotógrafo que más comentarios ha generado en cuanto a la autenticidad de una imagen. Me refiero a la archiconocida «Muerte de un soldado republicano». Estamos ante un fotógrafo que se bautizó con un nombre inventado, detrás del cual se albergaron fotografías tanto de él como de quien fue su compañera, la fotógrafa Gerda Taro. ¿Qué buscaban realmente con su trabajo? ¿Se puede apreciar la diferencia entre una escena «representada» (fingida) y otra capturada (real)? ¿En qué medida afecta a la foto una u otra

Junto a las víctimas

En las fotografías de Capa los verdaderos protagonistas son las víctimas de las tragedias, no los muertos

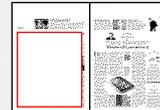
opción? ¿Realmente estaba pintando Matisse? ¿Dónde está realmente dicha autenticidad? Tal vez en este caso esté en la mirada de la mujer del fondo (representada). Su muerte se precipitó por frecuentar esa línea sutil que dibuja la guerra y que separa la vida de la muerte. Es entonces cuando la ficción se convirtió en realidad.

Alberto Schommer

Robert Capa está reconocido como el mejor reportero de guerra. Estuvo en el Desembarco de Normandía, en primera fila, obteniendo imágenes increíbles de las tropas americanas llegando a la playa. La imagen que he seleccionado es bella y descriptiva a la vez.

Manuel Vilarriño

Robert Capa es un fotógrafo emblemático del reportaje documentalista, un mundo extraño para mí. Pero reúne todos los elementos que yo exijo a un buen reportero. Participó en el Desembarco de Normandía, estuvo con el agua al cuello, como los soldados, en la frontera de la muerte, no en un hotel, bebiendo whisky y luego vendiendo sus fotos a 12.000 euros. Me encantan sus fotografías del Desembarco de Normandía: la borrosidad, el agua, los hombres flotando, que parecen medusas o tiburones... La imagen que menos me interesa de Capa es la que más ha interesado en España y sobre la que ha habido tanto debate. Estoy cansado de ver cómo se comercia con la guerra, con el dolor y, muy especialmente, con África. Son los restos del espectáculo. Para mí, la fotografía debe tener una honestidad radical. Y ese es el caso de Robert Capa. Representa la autenticidad.

La 17a Festa dels Súpers viatja a la Lluna

Més de 150 activitats ompliran avui i demà l'Anella Olímpica del Parc de Montjuïc

L'Anella Olímpica acull aquest cap de setmana la Festa dels Súpers, que aquest any se celebra sota el lema *Connectem* i gira al voltant d'un viatge a la Lluna amb un coet construït pels mateixos súpers.

SELENA SORO

BARCELONA. Arriba el mes d'octubre i torna la Festa dels Súpers. Avui i demà milers de famílies d'arreu de Catalunya es deixaran caure un any més per l'Anella Olímpica del Parc de Montjuïc de Barcelona, on hi ha programades més de 150 activitats per als petits de la casa i més de 50 espectacles.

Com a novetat, la 17a edició de la celebració s'ha organitzat en col·laboració amb l'Ajuntament de Barcelona, que, a més de participar en una de les proves de la gimcana de la festa, també oferirà activitats gratuïtes per als súpers, com ara l'accés al Tibidabo, al Zoo i a diferents museus de la ciutat, entre d'altres. Per primera vegada, a la Festa dels Súpers també hi haurà una recollida d'aliments, que es farà en col·laboració amb la Fundació Banc dels Aliments i Condís. Els adults que ho vulguin també podran donar sang per als hospitals.

Jocs propis de l'any 1714

Les diverses activitats es repartiran pels 50.000 metres quadrats habilitats per a l'ocasió, on els nens i nenes podran superar circuits d'aventura, saltar en inflables, pintar amb xocolata, endinsar-se en piscines de boles, fer tallers de manualitats, jugar a videojocs, competir conduint cotxes de slot, fer activitats en llengües estrangeres i, fins i tot, reviuire els jocs amb què es divertien els nens l'any 1714.

Durant tot el cap de setmana, els diversos espais de la festa i, en especial, l'escenari de l'Estadi, acolliran un llarg seguit d'actuacions, com ara espectacles de teatre, ball i màgia i exhibicions esportives. Tant dissabte com diumenge, abans de l'espectacle central, els tres presentadors del programa *Tags*, l'Aidi, la San i el Zep, ballaran dos temes musicals dels grups One Direction i Amelie. Altres protagonistes del Super3 que pujaran a l'escenari són el presentador de *Dinàmiks*, Dani Jiménez, i Oriol Puig, del programa *Fish&Chips*. Els SP3, el grup musical del Super3, interpretaran l'espectacle *Superaventura*, amb la participació de la Lila i el Roc. Per l'escenari hi aniran passant també per-

TROBADA MULTITUDINÀRIA

L'espectacle central de la Festa dels Súpers, *Connectem*, amb el xou musical de la família del Super3, aplegarà dissabte i diumenge, segons els càlculs de l'organització, prop de 30.000 persones davant l'escenari principal de l'Estadi Olímpic de Montjuïc, el centre neuràlgic de la 17a edició d'aquesta trobada multitudinària de famílies de tot Catalunya. **TVC**

Actuacions
Hi haurà espectacles de teatre, ball, màgia i exhibicions esportives

Solidaritat
Es farà una recollida d'aliments i els adults podran donar sang

sonatges de les sèries d'animació del canal, com el Doraemon i el Nobita, el Shin Chan, Geronimo Stilton i les Espies de Veritat. També hi actuaran les corals del programa *Oh happy day*, la cantant invident Eva Hernández i el grup Xiula.

Però sens dubte un dels moments més esperats serà l'espectacle central de la festa, que tindrà lloc dissabte a les 16.30 i diumenge a les 12.00 i que protagonitzaran els

membres de la família del Super3. La cita servirà, a més, per presentar el nou disc del Super3, *Connectem*.

Viatge familiar a la Lluna

Enguany la Festa dels Súpers gira al voltant de la temàtica espacial. Tot plegat va començar quan l'Alex, la mare de la família del Super3, enyorava els temps en què viatjava per l'espai a la seva sèrie de dibuixos. Per viatjar fins a la Lluna, durant

l'estiu la família ja va demanar ajuda als súpers per construir una nau, en forma de concurs: de les 2.500 propostes que van rebre en va sortir el coet guanyador, que finalment va permetre a l'Alex i els altres personatges viatjar a l'espai. Però un cop aterrats al satèl·lit la família en va haver de marxar precipitadament. De pressa i corrents van pujar a la nau i el Roc es va endur una cosa inesperada: un ou de cria extraterrestre que ha viatjat amb ells de tornada a la Terra. Un cop a casa, de dins de l'ou n'ha sortit una criatura blava, el Biri Biri, a qui han criat com si fos un nadó.

Tot anava com una seda fins que el senyor Pla va descobrir el Biri Biri i va intentar atrapar-lo. Per impedir-ho, la família ha decidit retornar l'extraterrestre als seus pares. Però la nau amb què van viatjar a la Lluna va quedar destruïda en l'atterratge, així que només els quedava una opció: contactar amb els extraterrestres fent el crit i el gest de *Connectem* perquè el vinguin a buscar.

Aviat es van adonar, però, que no són prou gent perquè els sentin des de la Lluna, així que hauran de demanar ajuda als nens i nenes que vagin a la festa, perquè entre tots puguin guiar els pares del Biri Biri fins a l'Estadi Olímpic de Montjuïc.

El seguiment de la festa, per TV3 i el Super3

Durant els dos dies de la festa, al canal Super3 hi haurà més de 30 connexions des de Montjuïc, que mostraran com viuen la cita tots els seus protagonistes: els súpers, les famílies i els artistes que hi participen, així com els personatges i presentadors del Super3, com ara el Mic. Per la seva banda, Jordi Gil i tot l'equip de reporters de l'*Info K* oferiran novetats i valoracions de tot el que passi a la festa.

Diumenge a les 12 del migdia, TV3 i el Super3 emetran en directe i de manera simultània l'espectacle central de la cita, *Connectem*, el xou musical de la família del Super3 que narrarà el desenllaç de la

història de l'extraterrestre Biri Biri, amb la participació dels SP3 i de les cares més conegudes dels programes i sèries de dibuixos del canal. Es preveu que l'espectacle aplegui prop de 30.000 persones davant de l'escenari principal.

Al llarg del cap de setmana, tant els *Telenotícies* com el canal 3/24 connectaran en directe amb l'Anella Olímpica per informar de tot el que estigui passant a la festa. A més, Catalunya Ràdio tindrà un estudi mòbil instal·lat al Parc de Montjuïc, des del qual es faran diverses connexions per als espais informatius de l'emissora i per al programa *El suplement*.

Un Tribunal Federal reconoce el pago de periodistas en el caso de Los Cinco

TEXTO J. PALOMÉS

El reciente fallo del Tribunal Federal del Distrito de Columbia reabre el caso de los cinco cubanos encarcelados por espionaje desde hace 15 años en Estados Unidos

El mes pasado se cumplieron 15 años del denominado caso de los Cinco. El mes de septiembre de 1998, un equipo SWAT del FBI detenía en Miami a Gerardo Hernández, Ramón Labañino, Fernando González, Antonio Guerrero y René González, ciudadanos cubanos -dos de ellos con ciudadanía norteamericana- por espionaje y traición. Daba inicio así uno de los casos más dilatados de la historia judicial americana y, también, uno de los más improcedentes. Un proceso viciado desde sus inicios, con numerosas irregularidades y continuas violaciones de los procedimientos. Un proceso en el que los abogados no tuvieron la mínima oportunidad de preparar la defensa de sus clientes y en el que se enteraron por los medios de comunicación de las pruebas que la Fiscalía poseía y de los cargos contra sus defendidos. Un juicio político, en definitiva.

LINCHAMIENTO MEDIÁTICO

El día de su detención, los primeros en conocer la noticia fueron los congresistas Ileana Ros-Lehtinen y Lincoln Díaz Balart, destacados representantes de la extrema derecha de la comunidad cubana que, esa misma mañana, pusieron en pie de guerra a todo el activismo anticomunista. Las portadas de los diarios, los columnistas, opinantes y comentaristas, las tertulias radiofónicas y los noticiarios de televisión abrieron la jornada con la captura de «cinco peligrosos espías de la red Avispa» que pusieron en peligro la seguridad de los Estados Unidos. Daba inicio la campaña difamatoria y el linchamiento mediático de los cinco cubanos que anticipaban una condena ejemplar antes de comenzar el juicio.

La decisión de un tribunal de reabrir el caso de los cinco da alas a los argumentos de la defensa.

Como así fue. El 11 de diciembre de 2001, justo tres meses después del ataque a las Torres Gemelas, en plena paranoia nacional, la jueza federal de Miami Joan Leonard, particularmente motivada, leía la sentencia: Gerardo Hernández, dos condenas a cadena perpetua más 18 años

El linchamiento mediático y político contra los detenidos fue liderado por los congresistas Díaz Balart y Ros-Lehtinen, anticomunistas

Un tribunal ha ordenado al departamento de Estado que entregue su documentación sobre pagos federales a 44 periodistas de Miami

de prisión; Ramón Labañino, cadena perpetua y 18 años; Antonio Guerrero, cadena perpetua y 15 años; Fernando González, 19 años de prisión y René González, 15 años de prisión, quien desde mayo de este año se encuentra en La Habana, tras haber cumplido la condena y haber renunciado a su nacionalidad norteamericana.

Cuentan las crónicas de los diarios locales que una oleada de entusiasmo inundó la sala. Ahí estaba la plana mayor de la ultraderecha y el anticomunismo de la Fundación Cubano Americana (FNCA) y de Cuba Independiente y Democrática (CID), venerables miembros de la mafia e, incluso, algún connotado «patriota», como Orlando Bosch, instigador del atentado terrorista contra un avión de Cubana de Aviación, que dejó un saldo de 73 muertos.

Los Cinco fueron condenados a las penas más severas sin la más mínima prue-

ba de conspiración para cometer espionaje y asesinato, sin testimonios, ni tan sólo una evidencia circunstancial, desestimando los atenuantes pero aceptando los agravantes solicitados por la Fiscalía. Realmente, los cinco cubanos eran agentes de la DGI, la inteligencia cubana, pero su único cometido en Miami era la infiltración en algunas organizaciones del exilio cubano sospechosas de estar detrás de la oleada de bombas contra hoteles e instalaciones turísticas que sufrió la isla en el verano de 1997.

NUEVO FALLO DE UN ÓRGANO JUDICIAL

A finales del pasado mes de agosto, el Tribunal Federal de Distrito de Columbia hizo público su fallo en el que ordenaba al Departamento de Estado que entregue todos los documentos relacionados con los pagos ilegales a 44 periodistas de Miami efectuados por agencias federales entre 1998 y 2002, los años durante los cuales los Cinco fueron detenidos, encausados, enjuiciados y condenados en esa misma ciudad.

Este fallo del Tribunal Federal es de vital importancia para el actual proceso de apelación que mantienen tres de los cinco encausados y, sobre todo, confirma la denuncia de linchamiento mediático que la defensa mantuvo en su momento durante el juicio. La demanda judicial mantiene que esos 44 periodistas publicaron en los medios en los que trabajaban miles de artículos y crónicas «saturando los medios de prensa de Miami con artículos y reportajes hostiles, incendiarios y discriminatorios contra Cuba y los Cinco durante su arresto y enjuiciamiento en Miami». Y los generosos pagos por estos servicios prestados los efectuaron la Agencia de Información de Estados Unidos (USIA), la Junta de Gobernadores de Radiodifusión (Broadcasting Board of Governors, BBG) y su agencia, la Oficina de Radiodifusión a Cuba.

Han pasado quince años entre rejas y persiste la duda, más que razonable, que Antonio, Fernando, Gerardo, Ramón y René -hoy en libertad- hayan gozado de un juicio justo. Los juicios políticos no suelen ser nunca justos. ▲

>XXIII CUMBRE IBEROAMERICANA / Política y medios de comunicación

Mariano Rajoy, ayer, en la inauguración del II Foro de la Comunicación, en Panamá. / EFE

Rajoy pide un uso responsable de la libre información

El ministro panameño de la Presidencia prefiere apostar por la «independencia»

Viene de primera página

El presidente del Gobierno no hizo más precisiones a su demanda. Quien sí acotó el debate fue el ministro panameño de Presidencia, Roberto Henríquez, para el que resulta imprescindible que los medios de comunicación actúen con «independencia» no exenta de «objetividad», pero siempre sin perder de vista el principio de que, como dijo, «cuando un Gobierno esté plenamente satisfecho con el desempeño de los medios,

y viceversa, ese día la democracia estará en peligro».

A oídos de buena parte de los muchos periodistas presentes en este foro auspiciado por el Gobierno español, las palabras de Rajoy, por poco precisas, tuvieron un cierto aroma a petición de autocensura. No así las del ministro panameño, apostando más abiertamente por el ejercicio sin cortapisas del derecho a informar.

«El pluralismo informativo y la independencia de los medios de

comunicación son factores imprescindibles para el desarrollo de nuestras democracias», argumentó el presidente del Gobierno, aunque «conjugar los dos elementos de ese binomio no siempre resulta fácil y se ha complicado todavía más con la aparición de nuevos actores en el mercado que no se rigen por las mismas normas y obligaciones».

El jefe del Ejecutivo no hizo mención expresa ni a las redes sociales, ni a la proliferación de blogs, webs y publicaciones supuestamente confidenciales, pero todo el mundo dio por hecho que se refería a ellas cuando apuntaba a la existencia de un tipo de medios *outsiders* difícilmente controlables.

«Cualquier medio de comunicación, grande o pequeño, es depositario de valores ciudadanos esenciales y su papel es decisivo en el proceso de formación de una opinión pública exigente y responsable. Cualquier medio de comunicación, grande o pequeño, es deposti-

Primeras damas en el Canal

No concitan excesivo protagonismo, pero estas cumbres también reúnen a las primeras damas de los líderes iberoamericanos. Ahí está una vez más la mujer de Rajoy, Elvira Fernández, pese a que siempre le ha gustado mantenerse en un segundo plano. No tendrá tiempo de aburrirse dada la cargada agenda de actividades que están previstas, entre ellas, uno de los más lustrados reclamos del país, el Canal de Panamá. Será el broche final a una jornada que comenzará en el Museo del Canal Interoceánico de Panamá, seguirá con una conferencia sobre autismo, una exhibición sobre el Descubrimiento del Pacífico y un paseo por el casco antiguo con parada en una exposición de artesanía local.

tario de derechos tan sagrados como son la libertad de expresión o la libertad de información y, por tanto, debe hacer un uso responsable de los mismos. Sin embargo, los grandes grupos empresariales del sector tienen una responsabilidad

añadida por su tamaño y su liderazgo social cada vez más potente», explicó ante un auditorio en el que se dieron cita los presidentes y consejeros delegados de los más importantes grupos de comunicación latinoamericanos. Él, por su parte, aseguró estar dispuesto a cumplir con sus responsabilidades en este terreno, pero no las aclaró.

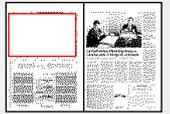
El presidente del Gobierno intentó hacer además una descripción del «profundo y complejo» proceso de transformación en el que se encuentran sumidas las empresas de comunicación. Mantuvo que, pese al momento difícil que atraviesan, conforman uno de los sectores que ofrece «mayor potencial de crecimiento».

Así, se refirió al nuevo «entorno digital» cuyo «combustible», señaló, son «los contenidos y los servicios», y en el que las empresas de comunicación clásicas «se mueven hacia nuevos modelos de negocio» mientras «los gigantes de internet se lanzan a la compra de todo».

La pertenencia a un espacio como el iberoamericano, con más de 500 millones de ciudadanos y una lengua común, son factores que, en opinión de Rajoy, pueden resultar claves para superar el proceso con éxito, además de ofrecer oportunidades de «afrentar colectivamente desafíos comunes» como la defensa de los derechos de propiedad intelectual.

El idioma, añadió, «es un agente muy valioso de crecimiento económico porque producir contenidos en español es garantía de encontrar uno de los mayores mercados de mundo, con capacidad de producir beneficios dentro

y fuera de nuestros respectivos países». «El castellano», no dudó en insistir Rajoy, «está en plena expansión mundial» y debe ser empleado como palanca para ganar posiciones en un mercado en continua ebullición.

Maduro acusa a la prensa que habla de desabastecimiento

El presidente venezolano pide pena de cárcel para los responsables de un diario

ALFREDO MEZA
Caracas

Nicolás Maduro ya puede jactarse de superar por primera vez al fallecido Hugo Chávez. Cuando la semana pasada pidió la pena de cárcel para los responsables del diario *2001*, una de las cabeceras del grupo editorial de Armas, por informar sobre los crónicos problemas de abastecimiento, el presidente de Venezuela cruzó una línea nunca antes traspasada por su mentor ni por otros Gobiernos civiles entre 1958 y 1998.

Hasta ahora nadie había ordenado "la máxima pena posible", es decir, cárcel, para los responsables de la titulación de la primera página. Por el momento, el caso no ha llegado tan lejos, pero siguiendo las instrucciones del Ejecutivo, la fiscalía interrogó entre jueves y viernes a los editores de *2001*, la directora, Luz Mely Reyes, el subdirector, Omar Luis Colmenares, y el jefe de información, Juan Ernesto Páez Pumar, quie-

nes en la edición del 10 de octubre decidieron escribir en primera página: "La gasolina la echan con gotero", a partir de una pieza que ilustra la falta de combustible de 95 octanos en las estaciones de servicio de Caracas. La expresión molestó al mandatario, quien lo calificó de "cochino y grosero" y calificó de bandidos a los propietarios del grupo, que también tiene un diario deportivo, *Meridiano*, y una cadena de televisión del mismo nombre.

Reyes asegura que recibió la notificación formal dos horas antes de la cita con la fiscal del caso. La fiscal a cargo buscaba indagar cómo había verificado la información trabajada por la periodista responsable. La nota se elaboró a partir de los testimonios de conductores y trabajadores de las gasolineras, quienes confirmaron las dificultades para encontrar combustible en Caracas. "Nuestra responsabilidad es informar a la ciudadanía y lo vamos a seguir haciendo", explicó.

Maduro, en la Asamblea Nacional el 8 de octubre. / JUAN BARRETO (AFP)

El interrogatorio a los editores de *2001* es la última de una serie de decisiones que buscan presionar a la prensa para que limite sus coberturas de la crisis económica, o compre la versión según la cual la generalizada carestía es consecuencia de una guerra de-

clarada por los enemigos de clase del chavismo. El 30 de septiembre, el ente regulador de la televisión, Conatel, abrió una investigación contra el canal de noticias Globovisión por una información similar. El Ejecutivo siente que todas esas informaciones pertur-

ban la tranquilidad de los venezolanos.

En realidad el Gobierno se ha quedado sin respuestas para atajar el desabastecimiento, porque se niega a flexibilizar sus controles sobre la economía y mantiene por razones ideológicas un estric-

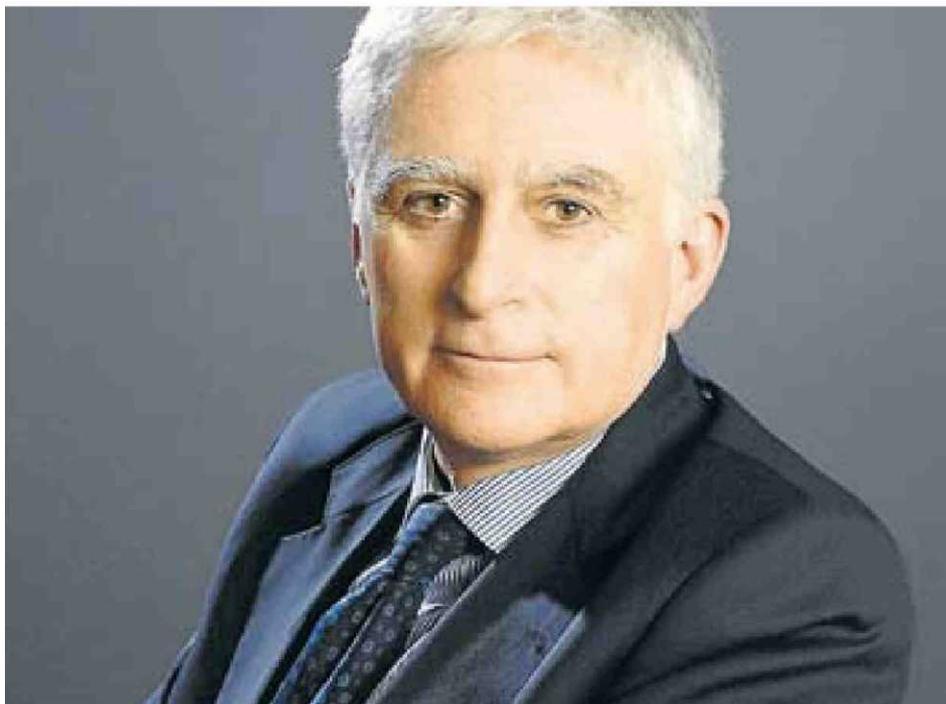
El periódico había informado sobre la falta de gasolina en Caracas

to control cambiario desde hace más de diez años. Ese criterio tan hermético lo ha pagado con una inflación acumulada del 38,7% en el último año y con una brecha enorme entre el precio controlado del dólar y su cotización en el mercado negro.

En vez de modificar su política económica, Maduro va contra quienes poseen información delicada para sus intereses. La semana pasada también creó por decreto el Centro Estratégico de Seguridad y Protección de la Patria (CES-PPA), que ha quedado a cargo del excomandante de las milicias bolivarianas Gustavo González López y reporta directamente a la Presidencia de la República. El CES-PPA podrá solicitar información a cualquier ente estatal o privado y estos estarán obligados a entregarla. Su misión principal es monitorear y neutralizar la "actividad enemiga interna y externa".

elradar

El conseller delegat de Mediaset, Paolo Vasile. MEDIASET

Vasile rebutja el premi Talento que li havia concedit l'Acadèmia

ALBERT CASTELLVÍ ROCA

L'Acadèmia de Televisió va sorprendre ahir en anunciar la llista de guanyadors dels premis Talento 2013, que incloïa els noms dels consellers delegats tant de Mediaset, Paolo Vasile, com d'Atresmedia, Silvio González. El gest es va interpretar com una mostra de bona voluntat de l'organisme, que evitava així posar-se al costat de cap dels dos grans grups televisius espanyols. Però el tret els va sortir per la culata, perquè unes hores després Vasile feia arribar un missatge al president de l'Acadèmia, Manuel Campo Vidal, en què agràia el reconeixement però afegia: "La coherència m'impedeix rebre'l". Vasile recordava que "en diverses ocasions" Mediaset ha criticat "el sistema de votacions que desconeix sistemàticament grans èxits de les televisions privades", per la qual cosa no troba "raonable" acceptar ara aquesta distinció.

A part d'aquests dos premis, l'Acadèmia ha reconegut també el director creatiu de TV3, Carles Checa -l'únic representant d'un canal autònom que surt a la llista-, i Montse Abbad, cap de continguts i programes de TVE i exdirectora de TVE Catalunya. La corporació estatal suma encara cinc guardons més, per al seu director comercial, Rodolfo Domínguez; els realitzadors Eduardo Toral i Enrique Martí Maqueda; el reporter gràfic Manuel Ovalle, i l'expresident de la corporació Luis Fernández. Completen el palmarès el director d'*El intermedio*, Miguel Sánchez Romero; el director general de Discovery a Espanya i Portugal, Fernando Jerez; l'ex secretari general de l'OTI Darío de la Peña; la directora audiovisual d'Efe, Marta Cerame; el president de l'Associació d'Historiadors de la Televisió, Nacho Rodríguez Márquez, i la directora de FAN3 -el canal de la Fundació Antena 3-, Larry León. Els premis es lliuraran el mes que ve.

CONTENIDOS

Series que salen de la pantalla

La televisión transmedia crea un nuevo universo narrativo ● 'Juego de tronos' es su paradigma

R. G. GÓMEZ
Madrid

Las series ya no habitan solo en la televisión. La pantalla cobija ahora productos transmedia, capaces de ser consumidos —y al mismo tiempo de crecer— en distintos formatos y plataformas. Son contenidos en los que la colaboración de las audiencias es fundamental. *Juego de tronos*, una novela fantástica escrita por el estadounidense George R. R. Martin en 1996, es el mejor ejemplo: fue libro, serie, desplegó un videojuego, creó un cómic... El fenómeno transmedia, que utiliza todo tipo de herramientas para experimentar formas narrativas, ha abierto los debates del Festival Canal + de Series que se inauguró ayer.

“En los contenidos transmedia, cada parte de la historia tiene vida propia. Puede ser que el argumento del cómic o el videojuego sea el mismo que el de la película o que sea diferente y complemente lo que se ha hecho en televisión”, comenta Eduardo Prádanos, directivo de Havas Sports&Entertainment y experto en televisión social y transmedia. A veces, en estos nuevos soportes

se añaden personajes y los relatos se expanden. La clave es que el usuario se vea inmerso en la historia. “La audiencia es ahora social, comenta los contenidos a través de las redes sociales, con las nuevas herramientas puede incluso llegar a cambiar una trama”, dice Prádanos.

En España, son pocas las series que han sobrepasado las pantallas para recalcar en otros sopor-

España experimentó el fenómeno con 'Águila Roja' y 'El barco'

tes (Globomedia ha ensayado con *Águila Roja* y *El barco*). Pero esa es la tendencia hacia la que camina la televisión, como apunta Berni Melero, jefe de comunicación multimedia de Canal +, quien recuerda que desde hace tres años la compañía viene haciendo transmedia —“Lo que pasa es que no lo llamábamos así”— con *Juego de tronos*. Canal + ofreció a los fans productos que añadían valor al

contenido, como el *Mapa de Poniente* (una guía interactiva para no perderse con los personajes y las tramas), el juego de rol *Grito de guerra* (investigaciones, propuestas de los usuarios) o la aplicación *Vive Poniente*. Y todo ello dirigido a un público acostumbrado al uso de los dispositivos móviles electrónicos. “La audiencia es muy afín. Le gusta interactuar y que se le propongan cosas novedosas y en las que puedan participar”, apunta Melero.

El canal SyFy ha experimentado también el mundo transmedia con *Defiance*, una serie que se estrenó al mismo tiempo que un videojuego. Ambos productos tienen la misma raíz, alienígenas y seres mutantes que invaden la Tierra.

El Festival de Series recibe también a los personajes de Canal Panda y a las Tortugas Ninja y abre una ventana a *España en serie*, una producción de Canal + que recorre 40 años de ficción nacional. También ofrece talleres sobre doblaje y vestuario, ahonda en las curiosidades del coleccionismo de objetos de cine o televisión y repasa las nuevas formas de acceder a los contenidos.

DES DE LA TAULETA

Albert
MontagutAdéu, 'Herald',
hola, 'NY Times'!

Es tracta d'una imatge icònica de la història del cinema, però fonamentalment del periodisme. L'actriu Jean Seberg venent el *New York Herald Tribune* amb una samarreta del diari a *À bout de souffle*, de Jean-Luc Godard, reflecteix una era que per a molts professionals de la informació s'ha esvaït i que per a d'altres, simplement, s'ha transformat.

Dimarts el llegendari *The International Herald Tribune* es va passar a dir *The International New York Times*. I no només es tractava d'un altre canvi de capçalera dels molts que ha tingut aquest diari editat a París des de fa 126 anys i que durant dècades va tenir un compte d'explotació compartida entre *The New York Times* i *The Washington Post*. El canvi de nom és el reflex de la profunda reconversió que està tenint la *Dama Gris*, que és com es coneix als Estats Units *The New York Times*.

La nova capçalera per al vell *Herald* cal analitzar-la des del lògic intent del diari editat per la família Sulzberger d'unificar criteris i coordinar esforços i despeses en les seves plataformes informatives. Però també pel fet que en el periodisme del futur, resultat de l'eclosió de la xarxa com a epicentre de les nostres vides, seran les grans capçaleres les que lideraran el mercat de la informació. O almenys, ho faran les que s'afanyin a entendre el nou mercat i a adaptar-s'hi amb senzillesa, naturalitat i innovació.

Reforçar el nucli, la capçalera, i a partir d'aquí expandir els tentacles informatius que arribin als lectors a través de diaris de paper, ordinadors, mòbils, *laptops*, tauletes, televisors, ràdios, rètols lluminosos, pantalles de circuit tancat... amb idèntica qualitat

El canvi de nom del 'Herald'
cal analitzar-lo en l'intent
del 'Times' d'unificar criteris
i plataformes informatives

i puntualitat. Sembla que la fórmula és aquesta, sense oblidar-se de l'element principal, el periodisme.

El *Herald Tribune* va demostrar durant dècades el que era un diari. Va saber adaptar-se a les necessitats dels lectors i definir-se com el lloc on els clients trobaven, des de la intimitat de la lectura, una font de coneixements. Aquesta filosofia, que el nou *The International New York Times* intentarà mantenir en la seva versió impresa i en línia, no difereix gaire del que altres grans capçaleres líders europees també estan intentant des de les seves edicions on line, que avui, en molts casos, són webs d'informació gratuïta descoordinades amb les edicions de paper.

Adéu al *Herald Tribune*, el mirall d'Amèrica a Europa, un diari increïble que va servir perquè en els moments de crisi els europeus poguessin saber què passava als seus propis països. Diari llençol -*broad sheet*-, el *Herald Tribune* va ser fidel a la tradició que un diari pot tenir poques pàgines, però ha de ser gran de mida, tot i que el format en pdf topi de nassos amb les tauletes. Hola al nou *The International New York Times*, amb redaccions a París, Londres, Hong Kong i Nova York, que emergeix com un brot verd per a la premsa, els lectors, els anunciants, els editors i els periodistes.

@albertmontagut

IAQUÍ

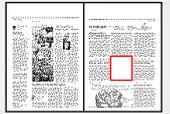

CARLES CAPDEVILA

DIRECTOR

“Merescut” és l’elogi en majúscules

L'ARA ha rebut el Premi Nacional de comunicació en la categoria digital, que per nosaltres vol dir en totes les categories, perquè vam néixer centrats digitalment, vam néixer a les xarxes, i des d'aquest cor digital intentem fer periodisme de qualitat perquè vosaltres el llegiu en el format que més us plagui. La satisfacció de rebre el reconeixement és gran, l'orgull d'un equip infatigable i potentíssim és enorme, i el que més he valorat personalment és notar un cop el sentit de copertinença. Que els lectors n'estiguen contents del premi, que el sentiu vostre. Això és molt fort, i no és tan habitual. Hi ha molts mitjans amb més recursos, més història, més influència, més lectors. Però hi ha alguna cosa des del naixement, que és l'afecte, la identificació, que no és fàcil d'obtenir, i nosaltres tenim la sort que ens arriba. Sou tant de l'ARA que el premi els el sentiu vostre. Té a veure amb la joventut del projecte, amb el moment que vam sortir, segur. I és un mèrit dels que sou de l'ARA des del primer dia. N'hi ha que us hi vau apuntar pel sol fet que tinguéssim la moral –els nassos– de sortir en un moment tan complicat. El que més m'ha emocionat és llegir d'alguns col·legues –gràcies– i molts lectors –moltes gràcies– el missatge: “Un premi merescut”. Hi crec molt, en el mèrit, defensar una societat meritocràtica és essencial, i considero que “merescut” és l'elogi en majúscules. I el que més et compromet. Dono fe que aquesta redacció ha fet molts mèrits, i certifico que els continuarà fent per no decebre la confiança.

Rajoy debate con un ministro panameño

Dos visiones distintas de la libertad de prensa

RAJOY hizo ayer un llamamiento en Panamá al «uso responsable» del derecho a la información, mientras que el ministro de la Presidencia de aquel país, Roberto Henríquez, pidió a los medios que sean «independientes» y «críticos». Son las dos caras de una moneda, dos visiones complementarias sobre la función de la prensa. Rajoy se centra en la responsabilidad y el ministro pone el énfasis en la libertad. Uno habla de una obligación moral y el otro, de un derecho. El primero percibe un peligro y el segundo, una garantía. Son dos concepciones válidas, pero la del panameño se parece más a la de una sociedad democrática y liberal.

RTVE admet l'“error” al cobrir l'accident de l'AVE

El president de RTVE, Leopoldo González-Echenique, va admetre ahir al Congrés l'“error humà” de TVE quan va emetre imatges d'un accident de tren del 2003 com si fossin del de Santiago. Per això ha explicat que, a partir d'ara, les imatges d'arxiu apareixeran en un altre color als ordinadors d'edició.

L'apuntes a l'optimisme?

DEMOCRATITZANT LA IL·LUSTRACIÓ

Tenen nom propi, els seus traços i estils són reconeixibles i comencen a copar nous espais expositius més enllà dels mitjans de comunicació, la publicitat o el món editorial. Recolzats per internet i un públic cada vegada més interessat en l'obra gràfica, la il·lustració viu el seu moment d'expansió, es reivindica i la reivindiquem com l'art que és

TEXT PRAOO CAMPOS

SABEM ELS SEUS NOMS. Els reconeixem en les seves obres. I els distingim en anuncis, llibres, webs i cada vegada més en parets de galeries, museus, carrers o cases. La il·lustració està en auge. Però més enllà de modes, els il·lustradors viuen avui una nova edat daurada. Per fi han aconseguit que es reconegui el seu art. Internet, malgrat filies, fòbies i llacunes legals, ha estat, com en moltes altres disciplines, l'impuls que els ha donat la veu, la difusió i el reconeixement global. "La il·lustració viu avui un moment àlgid perquè s'està acostant al públic jove. Malgrat que es podia pensar que internet acabaria amb el treball il·lustratiu, és molt al contrari: el fomenta, l'impulsa. A més, des de fa uns anys l'il·lustrador és generador d'opinió", assegura el periodista i comissari d'art Mario Suárez, autor del llibre *Ilustradores españolas. Dibujos, formas y colores que harán tu vida más bella* (Lunwerg).

Ricardo Cavolo és un dels il·lustradors més reconeguts i amb més projecció internacional d'aquesta nova generació. Assenyalat per molts com a icona de la cultura *underground* europea, hem vist aquests éssers circenses i tatuats tan marca de la casa en el cartell de *Corteo*, del Cirque du Soleil (el seu primer treball important), i també en mitjans, revistes, llibres (*Cocina indie* i *Cocina pop*, juntament amb Suárez, o el seu últim i personal *El desorganismo de Daniel Johnston*), portades de discos, galeries i ara en murals. Sense parar ni un minut i amb un èxit que "es tradueix en moltíssima feina", Cavolo és un bon exemple de l'excel·lent salut de què gaudeix la il·lustració. "A nivell global per descomptat, i a nivell espanyol, molt més. A fora, als EUA o al Regne Unit, la il·lustració ja estava funcionant a un ritme més alt, també fins i tot en països com el Brasil i Mèxic", afirma.

INTERNET I LA DEMOCRATITZACIÓ. El que és clar és que aquesta nova eclosió de la il·lustració es deu en bona part a internet i les xarxes socials. Són els grans responsables de l'obertura d'uns nous canals que han suposat un gran impuls de difusió global per al treball dels il·lustradors i la creació d'un nou públic, més pròxim als mitjans 2.0 i més amb la potència viral de les imatges. De fet, Ricardo Cavolo recorda que internet va tenir molt a veure en el seu salt professional a la il·lustració. Mentre treballava en publicitat, penjava els seus dibuixos a la xarxa perquè el seu pare, que vivia en una altra ciutat, els veiés, i va ser així com va començar a ser conegut. Més enllà, destaca l'important potencial de la xarxa: "Està ajudant a entendre el concepte global d'il·lustració i què fan els il·lustradors".

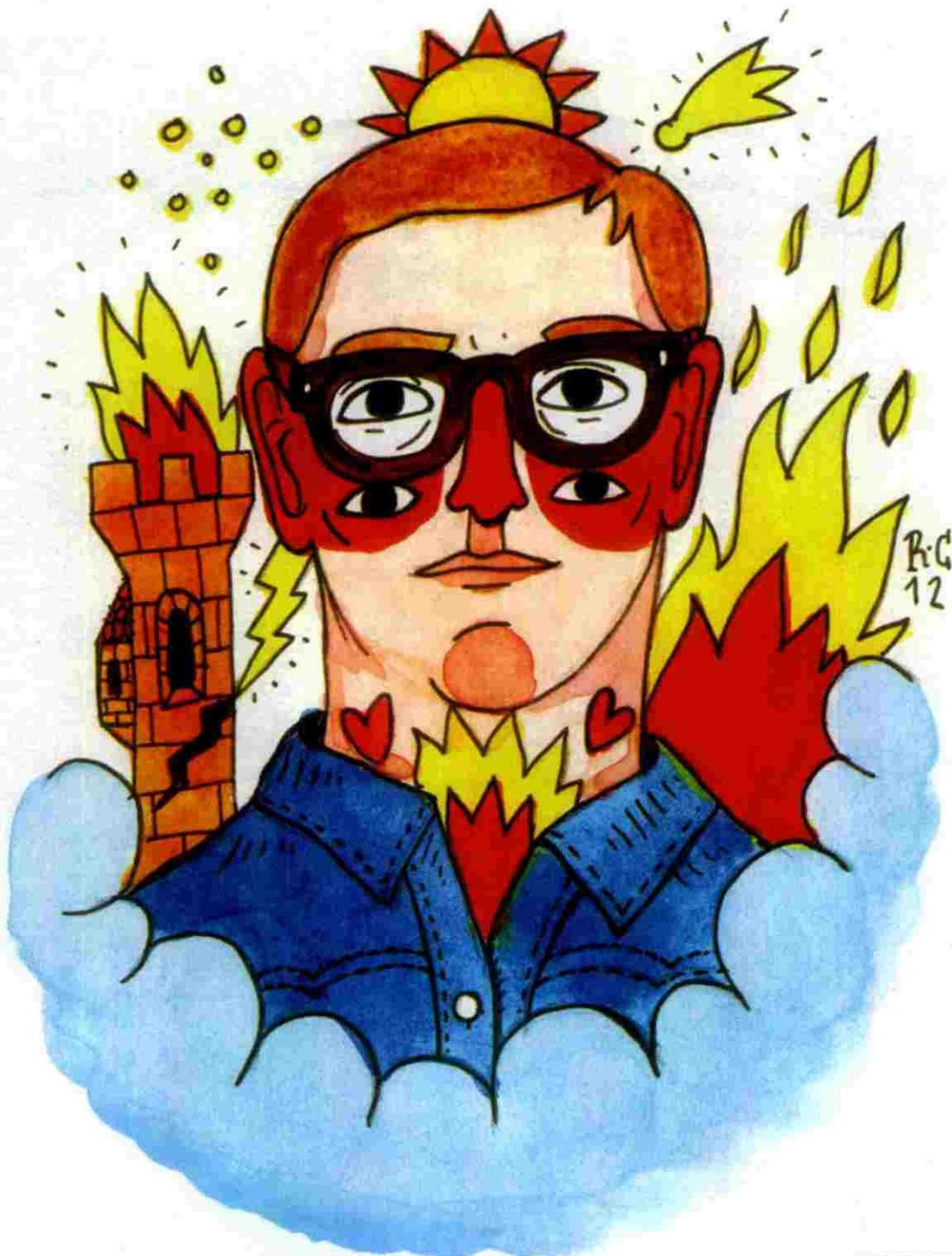
Iván Solbes forma part d'una generació d'il·lustradors que han donat a la publicitat el toc artístic, i el seu treball el podem reconèixer en aquella campanya de vermells i grocs que durant 10 anys va lluir la marca de tabac Nobel. Solbes veu en les xarxes una de les →

SEAN MACKAQUI**"El més interessant és suggerir"**

Aquest suís que fa *collage* ["No dic que sóc il·lustrador o artista. Jo faig *collage*", matisa] va arribar a Espanya per una noia. Li agradava el *collage* i va començar a dedicar les nits a perfeccionar la seva tècnica fins que, amb la carpeta a la mà, va tocar les portes d'editors i directores de revistes. Així va començar a treballar aquí, i ja no ha parat. Ara, a més d'impartir tallers i fer escenografies, prepara una exposició a Los Angeles amb obres com aquesta (dreta), un cant a l'amor que sona a *Vacances a Roma* i amb un títol que neix de la cançó *Together* de The Raconteurs. "El més interessant és jugar amb conceptes per suggerir. S'ha de deixar marge a la imaginació".

THE BOOKS YOU READ BUT NEVER WRITE

RICARDO CAVOLO

"El que més m'interessa és l'ésser humà"

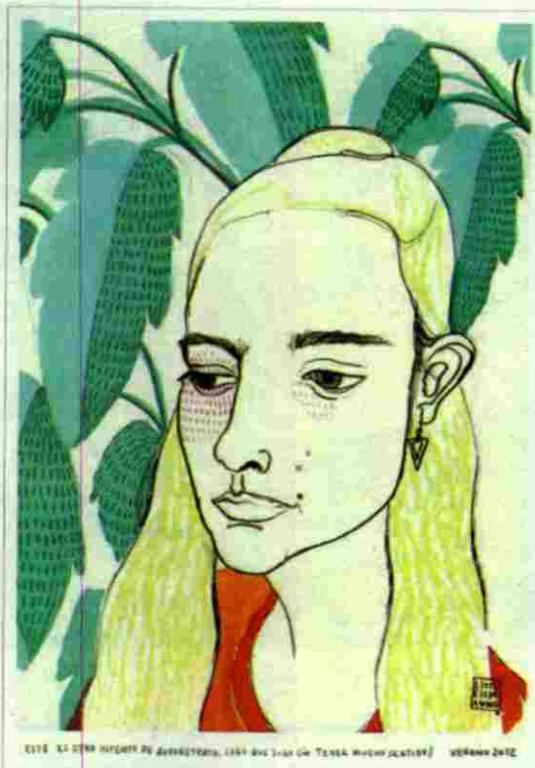
Encara que diu que està començant i encara li queda molt per fer per seguir aprenent, Cavolo és un dels il·lustradors més reconeguts en l'actualitat. **Els seus éssers naïf, tatuats i complexos, que porten una història a dins i als quals desdobra, són la seva senya.** "El que més m'interessa és l'ésser humà. És el canal per parlar de tot. Intento explicar històries a través dels personatges, però la història és el *leitmotiv* sempre. No només és estètic", resumeix. El 80% del seu treball és "molt *old school*", en paper amb tintes o plomins, i ara està explorant un nou format: els murals. En aquests ha afrontat el seu repte més gran, un de 80 metres quadrats, que acaba d'il·lustrar a Mont-real.

SILVIA PRADA**“No vaig néixer il·lustradora, sinó artista”**

Nom essencial de la il·lustració espanyola, aquesta artista de Ponferrada establerta a Nova York és un referent de la cultura pop. Il·lustracions fetes en grafit sobre paper però també fotografia i videoart són els suports en què desenvolupa al seu estil clàssic i figuratiu. “Jo no vaig néixer il·lustradora. Vaig néixer artista. Vaig començar fent videoart, després fotografia i trio el dibuix per aïllar-me de la sobresaturació de la tecnologia. Sóc artista plàstica però el meu treball conceptualment va més enllà del mitjà”, matisa. I afegeix que en el camp de la il·lustració el seu treball favorit és el seu segon llibre, *Silvia Prada Art Book*.

→ claus perquè avui es parli més de la il·lustració, cosa que, matisa, “no significa que hi hagi una explosió, el que hi ha és una gran difusió, i això també està passant en altres terrenys, com els còmics, la literatura o la fotografia. La qüestió és que s’ha democratitzat”.

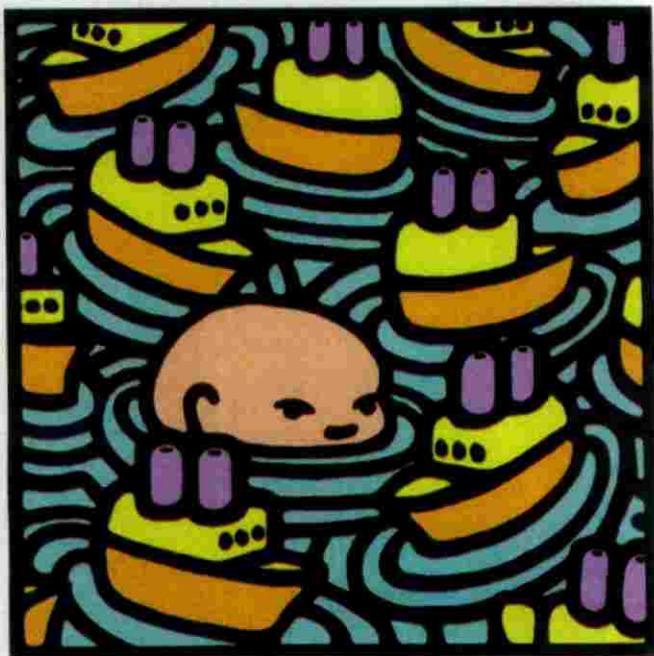
Però a internet no és or tot el que llueix, i Santiago Morilla, un altre artista amb gran projecció internacional, posa l’accent sobre un dels principals problemes als quals s’enfronten els creadors a la xarxa. “Hem perdut els drets d’autor, que abans eren sagrats. Internet ens ha ajudat, però és una arma de doble tall, els preus són més baixos, hi ha més competitivitat a nivell creatiu i problemes per defensar una qualitat de preus”. Això sí, matisa, “internet fa visible el que era invisible i és molt interessant el *feedback*. S’ha democratitzat i liberalitzat l’expressió. Hi ha un *boom*, però

LITTLEISDRAWING**“Referències: els il·lustradors infantils”**

Littleisdrawing o Carla Fuentes. Aquesta jove il·lustradora valenciana, nascuda el 1986, fa gala d’un estil molt reconegut en l’escena *indie* amb aquests personatges de mirades penetrants que ens criden l’atenció i fins i tot ens intimiden, **fets amb traços molt pròxims a l’estil pictòric, lineals i nets**, com podem veure a l’autoretrat de dalt. “Les meves referències han estat els il·lustradors de contes infantils”, explica d’aquesta professió que li ha arribat per casualtat i gràcies a la xarxa. “Sense pensar-ho s’ha convertit en el meu *modus vivendi*, jo realment volia cosir, ser sastre. Així que ha estat totalment improvisat”, explica.

perquè l’art espanyol s’ho val. Desgraciadament, també s’ha de seguir treballant a fora”.

TRIOMFANT A FORA. Aquesta és l’altra cara de la moneda per a aquesta generació d’il·lustradors. Malgrat estar cada vegada més consolidats i malgrat l’empenta 2.0, la crisi toca tots els sectors, i els il·lustradors han de combinar treballs a dins i a fora d’Espanya, on cada vegada obtenen cotes més altes de reconeixement. “En l’últim any, el que m’ha salvat és treballar a fora”, explica Sean Mackaoui, especialitzat en *collage*. Aquest artista anglobanès, d’origen suís i establert a Espanya, treballa amb mitjans de comunicació, ha editat llibres, ha exposat, i ara explora el món del teatre amb una escenografia d’estil *pop up* per a una →

IVÁN SOLBES

"Com més camp abastes, millor"

"Sempre dic de broma que les meves referències van des de Picasso fins a Pikachu", explica Iván Solbes. Aquest il·lustrador vocacional, com reconeix, beu de tot el que l'envolta per donar forma al seu personal **estil metafòric i visual, d'estil romàntic i pop i amb un cert toc d'humor i de record infantil**. "Com més camp abastes, millor. No sóc partidari de quedar-se en una cosa", diu per descriure un estil que conjuga el dibuix fet a mà amb l'ordinador. I recorda com un dels seus reptes un cartell que va fer per a un concert de Joao Gilberto. "Segueixo veient-lo un any després i n'estic orgullós, la pega és que el concert es va suspendre...", explica.

→ versió del *Quixot*, a Göteborg, i està immers a crear-ne una altra per a Reykjavik. "Per mi la il·lustració en aquest país no és el que era. Fa deu anys hi havia més qualitat, pagaven millor i hi havia més ganes de fer coses. També és cert que a Espanya confien més en tu i et donen més llibertat", matisa.

Si Mackaoui va trobar fa anys a Espanya el lloc per iniciar la seva carrera, ara són molts els il·lustradors que han de fer el camí a la inversa. Els exemples són nombrosos, des de Silvia Prada, que ha trobat a Nova York el lloc on consagrar el seu inconfusible estil clàssic i figuratiu, fins a joves que lluiten per obrir-se pas, com Ana Ríza. Londres i ara Berlín han estat els punts inicials d'una carrera que ja els està comportant els seus primers aplaudiments gràcies a l'interessant projecte *Old pictures of berliners*, una sèrie de *collages* fets sobre fotos antigues de berlinesos que va recuperant en mercats. "Hi ha centenars de milers de fotos perdudes, moltes anteriors a la segona guerra mundial, encara que la gran majoria van des d'aleshores fins a la caiguda del mur. Així que, a poc a poc, les vaig recuperant i les situo en nous contextos", explica.

46 DOM

MARTA ALTÉS

"Que es noti que està fet a mà"

El seu estil infantil, acuriaturat, amb un punt naíf i molt fresc, és absolutament reconeixible. Marta Altés s'està fent un nom propi en el món de la il·lustració infantil **gràcies als seus carismàtics personatges fets amb aquarel·les i llapis de colors**. "M'agrada que es noti que està fet a mà", assegura sobre la seva forma de treballar. I afegeix: "I que hi hagi dues línies de lectura paral·leles, per als pares i per als nens". Això és el que es pot veure en els seus tres àlbums: *I'm an artist*, *No i l'últim*, *El meu avi*, que és el treball del qual se sent més orgullosa perquè parla de fer-se gran, de l'Alzheimer i, a més, "és una història una mica personal".

A cavall entre totes dues hi hauria Marta Altés. Aquesta barcelonina representa els joves als quals la feina i el reconeixement els ha arribat fora d'Espanya. "Feia disseny gràfic. N'estava cansada, vaig demanar un crèdit al banc i me'n vaig anar a estudiar un curs d'il·lustració a Anglaterra i em vaig quedar allà treballant", explica. El seu nom ja es coneix dins del món editorial infantil, on va arribar fa tres anys, i és un d'aquells als quals no s'ha de perdre la pista. En aquest temps ha publicat tres llibres, i a l'octubre va presentar *Home* (Macmillan) a la Fira del Llibre Infantil de Frankfurt. "No em crec que estigui treballant com a il·lustradora de contes infantils i vivint d'això, encara que ho combino amb donar classes, si no seria molt complicat", garanteix.

TRENCANT ETIQUETES. Precisament el sector editorial infantil és un dels sectors en què la il·lustració té més bona salut. I més en concret, la il·lustració infantil, que ara mateix és una de les indústries editorials més potents i cotitzades a nivell mundial. Per fi ha arribat al circuit artístic i se celebren les primeres trobades especialit- →

SANTIAGO MORILLA*"Hi ha un retorn a la figuració més lliure"*

"Noto un cert retorn a la figuració més hedonista i més lliure", explica Morilla sobre l'entramat creatiu actual. Molt conegut com a artista urbà, ha fet que els seus **personatges enredats en una gran madeixa de fils i cabells ja siguin icònics**. "Simbolitzen l'home i la dona conceptualitzats com a materials de construcció; hem abandonat el subjecte a favor de la mercaderia", diu. Personatges anònims, turmentats i a la recerca de la seva identitat que defineixen el seu estil aparentment naïf però carregat de sarcasme, crítica i amb un pòsit d'angoixa, i presents en projectes tan especials com *Index Falls*, que acaba de fer al Museu del Marbre de Carrara.

Els set il·lustradors d'aquest reportatge formen part de l'exposició itinerant **Ilustradores españolas: el color del optimismo** que s'inaugurarà al desembre, a Berlín, auspiciada per l'AECID [Agència Espanyola de Cooperació Internacional per al Desenvolupament].

→ zades, com Ilustratour o Ilustrafic. "La il·lustració sempre s'ha considerat un art menor, però la veritat és que cada vegada estan sorgint més galeries especialitzades i s'està valorant el treball de l'il·lustrador", confirma Suárez.

Coincideix amb el Carla Fuentes, un altre dels noms que despenen en el panorama *underground*. "Falta gent que cregui en la il·lustració, a qui li agradi. Que no pensi que l'il·lustrador és menys que un pintor o un escultor. Que s'accepti la il·lustració tal com el que és i no s'esperí més d'ella. Petits formats i més assequibles. Potser és l'art més democràtic i al qual més gent pot accedir", assegura Fuentes, més coneguda com a Litteisdrawing i per les seves portades de discos de Pollock (ara treballa en el disc que traurà la banda a la tardor) o Russian Red, o els seus treballs per a Kling o Bimba&Lola.

I perquè es produeixi una obertura més gran i aquesta capacitat de diversificació sigui real, Silvia Prada també reivindica la neces-

sitat d'una aposta ferma per la circulació de la cultura. "Aquí falta molta mercadotècnia i que s'entenguin aquests formats d'art. S'ha de fer comprendre i comunicar al públic que pot comprar una edició d'una obra, que realment està al seu abast", assenyala després de celebrar la seva primera exposició en solitari a la MOCA Pacific Design Center de Los Angeles, basada en el seu tercer i últim llibre, *The new modern hair: a styling chart*.

Aquesta potencialitat artística a l'abast de la majoria de butxaques és la que Mario Suárez, Marta Fernández i Amalio Gaiter han sabut potenciar des de Gunter Gallery, la primera galeria *on line* espanyola que fa accessibles obres dels noms més representatius de l'art urbà i la il·lustració. "Apostem per la il·lustració com a art, una idea i una pràctica que fora del nostre país és una cosa normal i quotidiana. És la millor manera de tenir a casa un primer treball original d'un artista que t'agrada, i molt més fàcil d'entendre que l'art plàstic convencional", afegeix Suárez. **DOM**

La Festa dels Súpers de TV3, caldo de cultivo independentista para niños

La fiesta infantil organizada por la cadena pública exhibe consignas y símbolos soberanistas

Joan Planes

BARCELONA- Un año más, la Festa dels Súpers, organizada por TV3, resultó un éxito de público, con miles de niños inundando el césped del Estadio de Montjuïc. Había talleres de todo tipo, ludotecas, un escenario con música todo el día y la presencia de los personajes del programa televisivo Club Super 3. Lo más chocante, sin embargo, fue una parada de la Plataforma Pro Seleccion Catalanes, en la que los más pequeños pudieron practicar deportes muy minoritarios, rodeados de lemas independentistas.

El día soleado permitió que esta parada, situada fuera del recinto olímpico, resultara un éxito de público. Ayudados por la Assemblée Nacional Catalana (ANC) —los organizadores de todos los últimos grandes actos independentistas—, miembros de la plataforma colocaron al lado de la parada un tenderete para vender sus camisetas, que piden la oficialidad para las selecciones deportivas catalanas.

La parada de la Plataforma Pro Seleccion Catalanes apostó por difundir ideas separatistas entre los más pequeños

Deportes minoritarios

Los niños pudieron jugar a dos deportes en los que Cataluña aspira a tener selección oficial, como el «pitch and putt» (parecido al mini golf) y el tenis de playa

po, además del Barça», dice. Por el número de camisetas del equipo azulgrana que se ven en la parada, no es el único que piensa así.

Cristina tiene nueve años y se decanta por jugar al tenis de playa. Admite que no conoce «casi nada sobre la independencia ni sobre política». La pequeña sí que ha notado que este asunto «sale todo el día por la tele, pero no sé si estaría bien o no». «A mí lo que me gusta es jugar a estos deportes, por eso estoy aquí», dice convencida.

La mañana avanza y el estadio se va llenando. También la parada de la plataforma, pese a que no está en un lugar especialmente destacado de todo el recinto. La cola para practicar estos deportes se va alargando, pero prácticamente nadie habla del proceso soberanista ni de política. Los temas de conversación son deportivos, aunque si que sale a relucir

PARADA POLÉMICA

Una entidad que ha boicoteado el Himno Nacional contó con su espacio en una fiesta de TV3

—sin arena, en este caso—. Uno de los pequeños participantes, Pol, de diez años y vestido con la camiseta suplente del Barça, que lleva la «senyera», asegura que «ahora que está en todas partes, soy partidario de la independencia, y mis padres también». Ellos, atentos y al lado de su hijo, asienten satisfechos.

Como la mayoría de los niños que están por esta zona, Pol está más interesado en el deporte y las selecciones que en el proceso soberanista. «Si hubiera selección catalana iría a favor de otro equi-

Numerosos niños se acercaron a la parada de la plataforma

el asunto de las selecciones deportivas catalanas. De hecho, este es el gran objetivo de la parada, pese a que el éxito de ventas de las camisetas es relativo. Una de ellas pide que la selección de fútbol de Cataluña esté presente en el Mundial que se celebrará en Brasil el año que viene.

Uno de los más pequeños que de momento se ha acercado a esta

parada es Biel, que tiene seis años. Lógicamente, no sabe nada del proceso soberanista, pero, de nuevo, dice que le gustaría que Cataluña pudiera competir en torneos internacionales, sobre todo de fútbol, que parece que le gusta bastante más que el «pitch and putt», el tenis de playa o la escalada, actividad que tiene su espacio en la parada de al lado.

Ayudas generosas

A través del Consejo Catalán del Deporte, que depende de la Generalitat, la Plataforma Pro Seleccion Catalanes ha recibido subvenciones por valor de 1,6 millones desde 2006. Ha tenido ayudas tanto del tripartito como de los gobiernos de CiU. No obstante, a partir de 2010 las subvenciones sufrieron drásticos recortes, aunque en 2011 la plataforma recibió 260.400 euros para «actividades deportivas y actos de impacto significativo».

Por su parte, Albert, de once años, comenta que «a mí me han dicho que con la independencia estaríamos mejor». Como el resto de niños, está mucho más interesado en los deportes que en la política, por lo que también es un firme defensor de las selecciones catalanas. «Mis padres si que hablan de la independencia, pero yo no sé mucho», dice, antes de ponerse a jugar a tenis de playa.

La Plataforma Pro Seleccion Catalanes, que ha promovido boicots al Himno Nacional, cuenta este fin de semana con un espacio en una fiesta multitudinaria organizada por TV3. Los lemas que se podían leer en la parada eran los habituales de esta entidad. «L'esport és independència» y «Una nació, una selecció». Cabe recordar que la plataforma, subvencionada por la Generalitat, es la principal responsable de las pancartas con la frase «Catalonia is not Spain», que se pueden ver desde hace años en los recintos deportivos de Cataluña.

TESTIMONI DIRECTE

AIXÍ VAIG RETRATAR JUAN JOSÉ PADILLA

El fotògraf Daniel Ochoa de Olza (Pamplona, 1978) va captar el retorn a les places del torero Juan José Padilla, després que el 7 d'octubre del 2011 patís una gravíssima enganxada que el va deixar bormi de l'ull esquerre al banderillejar el quart toro de la tarda a la plaça de la Misericòrdia de Saragossa. Aquella foto li va valer el segon premi en la categoria de 'Retrats' del World Press Photo 2012. I era la imatge triada per a les banderoles de promoció d'aquesta mostra internacional de fotoperiodisme que recalarà al CCCB el 6 de novembre fins que l'Ajuntament de Barcelona la va rebutjar. Aquí explica com va fer el polèmic retrat.

PER **DANIEL OCHOA DE OLZA**

Vaig fer la foto de Juan José Padilla el 4 de març de 2012. Està feta al pati de quadrilles de la plaça de toros d'Olivenza, a Extremadura, mentre es preparava per fer el passeig. Era la primera vegada que el de Jerez tornava a torear després de la greu enganxada que va tenir a Saragossa. La plaça era una bogeria, no hi cabia ni una agulla. Padilla era el centre d'atenció absolut. Els aficionats l'envoltaven i la seva quadrilla buscava la manera que tingués una mica d'aire al voltant. La foto és absolutament espontània, com totes les del meu reportatge. Sóc fotògraf de l'agència internacional de notícies Associated Press i, a part de notícies i esports, en aquell moment estava interessat en un treball a més llarg termini sobre tradicions i ritus.

Potser per això, sabia que el moment en què els toreros es calen la muntera és sempre interessant des d'un punt de vista estètic, i que transmet

emocions. La muntera, com tot en el món del toro, és un objecte específic. I a mi m'interessa mostrar aquests trets diferenciadors. Quan se la calen, cada matador ho fa a la seva manera i suposo que per a cadascú deu tenir un significat diferent. Jo buscava exactament aquesta foto. Però quan la vaig fer no em vaig aturar a revisar-la. Encara tenia molta feina per fer i no volia perdre'm cap moment. Vaig continuar disparant. Normalment, fins que arribo a l'hotel i veig totes les imatges, no valoro quina és millor. I aquesta apreciació de la millor sol canviar amb el pas del temps.

JO JA CONEIXIA PADILLA. Havíem parlat algunes vegades. I l'any passat vaig decidir seguir-lo per anar documentant i completant aquest projecte a llarg termini en què estic treballant. Ell em va permetre fotografiar-lo mentre es vestia, un ritú que jo considerava important dins del reportatge. Em va deixar treballar amb total llibertat, i vaig sen-

ELL ESTAVA AL PATI DE QUADRILLES D'OLIVENZA. LA PLAÇA ERA UNA BOGERIA. LA SEVA GENT BUSCAVA LA MANERA QUE TINGUÉS UNA MICA D'AIRE. LLAVORS ES VA POSAR LA MUNTERA I VAIG FER LA FOTO

tir que entenia la importància de la fotografia documental.

Ell sempre s'ha mostrat disposat i atent amb mi. Després de fer-li les fotos hem coincidit en diferents ciutats, ens vam trobar tots dos treballant a Pamplona. Em va impressionar la seva manera de tractar-me, i en vaig aprendre molt quan, parlant de fotografia i de per què m'havia permès accedir al seu entorn més pròxim, em va dir que valorava el meu treball perquè sempre l'havia tractat amb respecte. A partir d'aquell comentari, vaig reflexionar sobre les seves paraules. I crec que és molt important tractar amb un doble respecte tot el que es fotografia, respecte pel que és fotografiat i respecte també pel mitjà fotogràfic, deixant-li fer el que sap fer millor: mostrar.

Després de guanyar el premi, Padilla em va felicitar. Se'n va alegrar per mi. Jo sé que ell és valent. Napoleó deia que el coratge no es pot simular, que és una virtut que escapa a la hipocresia. I

a mi no m'agrada la hipocresia.

De tota manera, no puc dir que la fotografia del torero sigui aquella de la qual em sento més satisfet. Sóc dels que pensen que les millors imatges són les que estan per fer. Malgrat que mentiria si no admetés que m'ha reportat moltíssimes alegries.

La meua relació amb els toros no comença ni s'acaba en Padilla. Sóc de Pamplona. Des que tinc càmera segueixo els *sanfermines*. I la meua primera foto professional la vaig fer durant els *encierros* del 2001. Cada *encierro* és un món. En algun no he fet més de 15 fotos, i en altres, en canvi, he passat de les 300. No és el mateix estar en un balcó on tens una perspectiva àmplia, on pots seguir el recorregut molt de temps, que estar enfilat a les tanques on pots passar a una gran velocitat sense tenir més conseqüències.

LA MEVA TÈCNICA ÉS SENZILLA. Tinc una manera de veure i una eina: la càmera i els seus objectius. I amb ella busco –sempre que puc– les situacions

que a través de la llum, el subjecte, l'enquadrament i mil factors més d'una equació que mai s'acaba de resoldre del tot poden generar una imatge que resulti interessant. I al treballar per a una agència de notícies, importa la veracitat, l'honestedat i la velocitat. Són les tres pedres angulars del nostre *modus operandi*.

Disparo, passo les fotos a l'ordinador, escullo les que considero millors, faig els mínims ajustos –retallar, punt blanc/punt negre–, escric un peu de foto i les envio per FTP [*File Transfer Protocol* (Protocol de Transferència d'Arxius)] a una de les grans oficines d'Associated Press, on els editors la supervisen i la distribueixen als clients.

Darrere de la meua feina hi ha milers de referents i per enumerar-los tots necessitaria un grapat d'hores. Crec que la pintura i el cine són un bon lloc per començar. Encara que soni a tòpic, m'interessen especialment Goya i Ribera. ¿I de fotògrafs? En podria esmentar molts dels clàssics i al-

LI VAIG PREGUNTAR PER QUÈ M'HAVIA PERMÉS ACCEDIR AL SEU ENTORN. I EM VA DIR QUE VALORAVA LA MEVA FEINA PERQUÈ L'HAVIA TRACTAT SEMPRE AMB RESPECTE. EM VA FER REFLEXIONAR

tres de menys coneguts, però, escombrant cap a casa i parlant d'influències, no puc deixar de mencionar els meus companys Bernat Armangué i Emilio Morenatti. Bernat em va ensenyar a treballar a l'agència quan hi vaig arribar, i Emilio és a més del meu actual cap, un excel·lent fotògraf amb experiència en tot tipus d'entorns. Els seus treballs parlen per si sols, igual que altres companys amb els quals treballa diàriament i que sovint queden –quedem– relegats a petits peus de foto a les publicacions. També m'agraden molt els fotògrafs que treballen en camps oposats al meu. Fotògrafs de quietud i de silenci.

«Si vols fer riure Déu, parla-li dels teus plans de futur», em va dir algú l'altre dia. La veritat és que jo no sé on seré d'aquí 10 o 15 anys. No en tinc ni la més remota idea de què en serà de mi. Sé que això de la vida és un camí, i que no saps ni com és de llarg, ni cap on et porta. Però jo estic desitjant recórrer-lo. Amb la càmera a prop. ≡

LITERATURA

MATÍAS NÉSPOLO / Barcelona
«Era distinto abril, entonces / había alegría, y rastros de mejillones / en la escollera, canciones», rezan los primeros versos de *Nada quedó de abril*, que abren su poemario, *Una educación sentimental*, escrito junto a su primer ensayo, *Informe sobre la información*, en la cárcel de Lleida en 1962, donde lo confinó la represión franquista. Y como todo en la vastísima obra de ese lúcido grafómano que vendría después, abril significaba entonces muchas cosas: la República, «la rota Rosa, de Abril», su madre, y «el

mes más cruel», del que hablaba T. S. Eliot, que tanto le influiría.

Un símbolo que Manuel Vázquez Montalbán retomaría décadas después, *Definitivamente, nada quedó de abril*, en *Pero el viajero que huye* (1990), para muchos su mejor poemario, y especialmente para su hijo, el escritor Daniel Vázquez Sellés. Y eso que la poesía quizás sea el campo menos estudiado del poliédrico y prolífico intelectual, antologado por J. M. Castellet en la ya clásica *Nueve novísimos poetas españoles*.

Sigue en página 50

Un congreso y varias publicaciones conmemoran el 10º aniversario de su muerte

Manuel Vázquez Montalbán, la letra imborrable

Manuel Vázquez Montalbán y su hijo Daniel jugando en Barcelona, retratados a finales de los años 60 por Anna Sallés.

JOSÉ AYMA

M. V. MONTALBÁN

● Su poesía dejaba ver sus dotes proféticas y visionarias

Viene de **página 49**

Puede que los versos fueran el punto de partida y el de llegada, o la cabeza y la cola de la serpiente mítica Uroboros, con el que algunos expertos identifican el prodigioso círculo de toda su obra, más de un centenar de títulos.

En todo caso, es la poesía donde se ven con claridad las dotes proféticas o visionarias de ese intelectual insustituible, que siempre se adelantó a su tiempo al tomar el pulso y radiografiar como nadie la evolución de la vida cultural, social, política y económica española durante las últimas cuatro décadas del siglo XX. Porque es en ese mismo poemario, *Pero el viajero que huye*, donde llegó a vaticinar su propia muerte: «El cartero ha traído el Bangkok Post / (...) / una carta sellada / la muerte de un ser querido». Referencia a «un rincón ignorado de Asia», en cuyo aeropuerto sufrió un ataque cardíaco el 18 de octubre de 2003.

Como sea, ese doloroso abril irrecuperable se instaló ayer, a pesar de la soleada mañana otoñal, en la librería Negra y Criminal de Barcelona para conmemorar los 10 años y un día sin Manolo. Acto que reunió a más de un centenar y medio de íntimos, académicos y lectores, y que sirvió de excusa tanto al cierre del II Congreso Internacional dedicado a la figura y la obra de MVM en el campus de la Universidad Pompeu Fabra como para la presentación de *Recuerdos sin retorno. Para Manuel Vázquez Montalbán* (Península), de su hijo Daniel Vázquez Sallés. Sin duda la obra más relevante de las novedades *montalbanianas* para el aniversario, junto a *Vázquez Montalbán, una biografía revisada* (Alrevés), de José V. Saval; la recopilación de entrevistas *El ruido y la furia* (Editorial Iberoamericana), de José Colmeiro; *El periodista voraz* (enDebate), de Francesc Salgado; o las recuperaciones de la *Nueva colección de Carvalho* (Planeta) y los *Escritos subnormales* (Galaxia Gutenberg).

Lo cierto es que ni siquiera el entrañable brindis *Por la caída del régimen, qué régimen no importa*, según la célebre fórmula del autor de *Los mares del Sur* con el mismo vermut que solía beber Manolo cuando visitaba la librería de Paco Camarasa, pudo despejar la crueldad de ese abril irremediadamente perdido. Pero quién si supo esquivarlo con

maestría es Vázquez para evitar «el exceso lacrimógeno», y siguiendo a conciencia una de las máximas de su padre: «Prefiero la memoria a la nostalgia. La nostalgia es sólo la censura de la memoria».

Lejos del *freudiano* ejercicio de matar al padre porque «el traje de asesino me queda grande», reconoce, lo que hace Daniel Vázquez es «asumir el legado intelectual y emocional de su padre sobre la magnífica relación que tuvieron», explica emocionada Anna Sallés, compañera de toda la vida de MVM, desde los años de la resistencia clandestina antifranquista y el PSUC. Y para la viuda no es nada fácil aún hoy el trámite, porque «su ausencia sigue muy presente», confiesa.

Sobre un borrador «demasiado visceral para poder publicarse», escrito hace un lustro, Daniel Vázquez Sallés rescribió el libro, gracias a la insistencia del malogrado editor Manuel Fernández Cuesta.

Preñado de anécdotas como el encuentro de ambos en México DF en apoyo a la gran marcha del subcomandante Marcos o el tirante encuentro casual con Carrillo en una pequeña ciudad de la ex Yugoslavia, cuando MVM ya lo había liquidado en la ficción con *Asesinato en el Comité Central*, el recorrido sí que le sirve a Daniel Vázquez para ajustar cuentas a los ingratos o desleales que optaron por disparar contra Ma-

nolo en ausencia. Incluso para saldar algunas cuentas propias, como la durísima carta que le dedica a la mítica agente Carmen Balcells: «Una de las peores herencias que me dejaste», le confiesa a su padre.

Aunque el legado de máximas y enseñanzas que recupera de su padre no tiene desperdicio: «Daniel, los pijos son muy simpáticos, pero cuando les tocas la cartera te arman guerras civiles». Vázquez Sallés continúa preguntándose cada día, como buena parte de la intelectualidad española que ha perdido un faro insustituible, qué hubiera pensado Manolo ante cada asunto de actualidad. El primero, la cuestión catalana. «Estoy convencido que diría si a una consulta, porque sé cómo era».

La misma orfandad intelectual es la que reconoció Antonio Fraguas, *Forges*, en una mesa del congreso *montalbaniano*, porque acudía a MVM como «una referencia, porque sabías que nunca iba a meter la pata». Y la figura *sartreana* del intelectual comprometido capaz de generar opinión, ya insustituible, es lo que más se echan en falta. «Desde cualquier ámbito, su obra tiene una extraordinaria vigencia y esa voz es la que más falta hace hoy en día», dice el experto francés George Tyras.

Incluso hasta una emocionada Carmen Balcells reconoció los «años de orfandad intelectual» y los «años sin referente» en un mensaje escrito

Varios libros profundizan en la importancia intelectual de MVM

«Balcells fue una de las peores herencias que me dejaste», dice el hijo

«Desde cualquier ámbito su obra mantiene una gran vigencia», dice Tyras

que arrancó alguna lágrima en la clausura del congreso *montalbaniano*: «Manolo, con el paso del tiempo, tu figura se agranda y tu huella es más profunda».

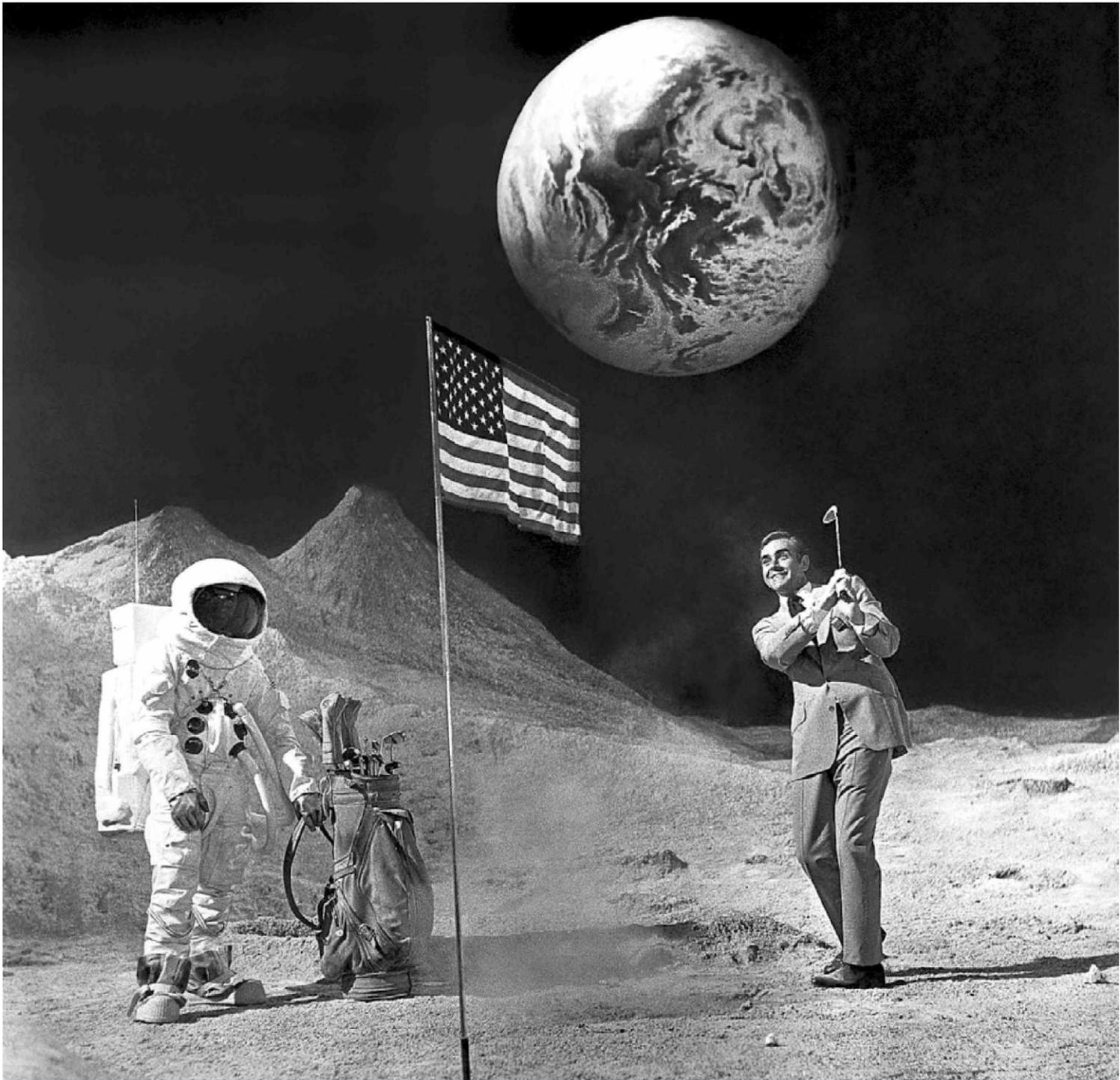
ORBYT.es

>El escritor Daniel Vázquez Sallés habla de su padre.

L'arxiu del fotògraf londinenc Terry O'Neill reuneix l'últim mig segle de cultura popular d'aquest planeta. Ningú que hagi estat algú en el món de la música o el cine es va escapar de la

seva càmera, que ell va passejar amb discreció per la intimitat de les estrelles. Una exposició reuneix ara a Madrid algunes d'aquelles mítiques instantànies. **PER JUAN FERNÁNDEZ**

Sean Connery, un golfista a la Lluna

Terry O'Neill pot presumir de ser l'únic fotògraf que ha retratat tots els actors que han donat vida a l'agent 007 a la gran pantalla. Per a ell, sens dubte, el

millor és Sean Connery: «L'home més masculí que he fotografiat», assegura. El 1971, mentre l'interpret escocès rodava 'Diamants per a l'eternitat', Terry

va aprofitar un decorat de la pel·lícula i l'afició de l'escocès al golf per proposar-li aquest divertit muntatge.

Voces del silencio

PIEDRA DE TOQUE. El libro de la periodista Emily Parker demuestra el poder de Internet para sortear la censura gracias a los blogueros que actúan en países totalitarios como China, Cuba y Rusia

Por **MARIO VARGAS LLOSA**

Aunque no soy un usuario entusiasta de Internet, reconozco que su aparición ha hecho crecer de una manera notable la libertad de expresión en el mundo e infligido un golpe casi mortal a los sistemas de censura que los gobiernos autoritarios establecen para controlar la información e impedir las críticas. Me ha convencido de ello Emily Parker, antigua periodista de *The Wall Street Journal* y *The New York Times*, que en un libro de próxima publicación en los Estados Unidos pasa revista a la revolución que han significado la web y las redes sociales en China, Cuba y Rusia en el campo de la información.

Su libro se titula *Now I Know Who My Comrades Are* (Ahora sé quiénes son mis camaradas), se subtítulo *Voices from the Internet Underground* (Voces del Internet clandestino) y, aunque es un reportaje documentado y riguroso, se lee con la excitación de una novela de aventuras. Emily Parker habla mandarín y español, ha conocido y entrevistado a la mayor parte de los blogueros más influyentes y populares en aquellos tres países y se mueve con total desenvoltura en el mundo de catacumbas en el que aquellos suelen operar, desde el cual han establecido las relaciones digitales que los conectan con el mundo y desde el que han devuelto la esperanza de progreso y de cambio democrático a decenas de miles de sus compatriotas que, antaño, vivían paralizados por la apatía, el miedo y el pesimismo. Hace tiempo que no leía un libro tan entretenido y a la vez tan estimulante para la cultura de la libertad.

No se crea que Emily Parker idealiza excesivamente a los personajes que pueblan su libro, presentándolos a todos como esforzados paladines del progreso y desinteresados idealistas, dispuestos a ir a la cárcel y hasta perder la vida en su lucha contra la opresión. Nada de eso. Junto a admirables luchadores guiados por convicciones y valores principistas, hay también oportunistas y casquianos, así como aventureros y escurridizos de inapreciable filiación y, acaso, hasta infiltrados y espías del gobierno. Pero todos ellos, queriéndolo o no, haciendo lo que hacen, han logrado que retrocedan y a veces se volatilicen los frenos y controles que permitían a las dictaduras manipular la información y conseguido que en la gris monotonía de esas sociedades embridadas de pronto las verdades oficiales pudieran ser cuestionadas, desmentidas, reemplazadas por verdades genuinas, y que el silencio se llenara de voces disidentes y un aire renovador, juvenil, esperanzado, y empezara a movilizar a sectores sociales que hasta entonces parecían petrificados por el conformismo.

Si el testimonio de Emily Parker es exacto, y yo creo que lo es, de los tres países sobre los que escribe, donde la revolución digital ha producido mayores cambios y donde estos parecen haber alcanzado una dinámica difícil de atajar es en China, en tanto que en el que los cambios son menores y más susceptibles de ser víctimas de una regresión es Cuba. Rusia parece dar manotazos en un mar de incertidumbre en el que cualquier cosa puede ocurrir: un discurrir violento hacia más libertad o un retroceso no menos traumático y veloz hacia el autoritarismo tradicional.

Una de las conclusiones más alentadoras de este ensayo es que la revolución tecnológica que hizo posible Internet no

sólo es un arma poderosa para combatir a las dictaduras; también, para dar un derecho a la palabra a los ciudadanos comunes y corrientes en las sociedades abiertas de modo que el derecho de crítica deje de ser una prerrogativa de ciertas instituciones y órganos de expresión, y puede extenderse y subdividirse sin li-

un sistema en el que la libertad de expresión esté permanentemente sometida a prueba y a perfeccionamiento y discusión.

Los blogueros, talentos y genios de las redes sociales suelen ser tan extravagantes y pintorescos como los artistas—con sus manías, estilos y ambiciones—y uno

Algunos de estos personajes se quedan en la memoria del lector con la vivacidad y el dinamismo de los protagonistas de una novela de Joseph Conrad o André Malraux. Por ejemplo los chinos Michael Anti (Zhao Jing) y He Caitou, los cubanos Laritza Diversent, Reinaldo Escobar y Yoani Sánchez, y el ruso Alexéi Navalni aparecen en estas páginas con unos perfiles tan dramáticos y notables que parecen provenir más de la ficción que de la pobre realidad. Navalni, sobre todo, cuya historia ha dado ahora la vuelta al mundo gracias a su última peripecia que lo llevó a la cárcel y lo sacó de ella para ser candidato a la alcaldía de Moscú, en unas elecciones en las que obtuvo tres veces más votos que los que predecían las encuestas (y probablemente muchos más que los que dijeron los resultados oficiales).

Es un milagro que Alexéi Navalni esté todavía vivo, en un país donde los periodistas muy críticos del régimen que preside el nuevo zar, Vladimir Putin, suelen morir envenenados o asesinados por hampones como la valiente Anna Politkovskaya. Sobre todo porque Navalni comenzó su carrera de bloguero denunciando con pruebas inequívocas las corruptelas y tráfico delictivos de las grandes empresas (privadas o públicas) y exhortando a sus usuarios o accionistas a emprender acciones legales contra ellas en defensa de sus derechos. No sólo sigue vivo, después de haber calificado a Rusia Unida, el partido de gobierno, de "El Partido de los Estafadores y Ladrones", sino se ha convertido en una verdadera fuerza política en Rusia: ha convocado manifestaciones de oposición con asistencia de decenas de miles de personas y es una figura internacional, que habla varios idiomas, domina gran variedad de temas e impresiona por su simpatía y su carisma. En las páginas de este libro descuella sobre los otros disidentes por su apostura, su elegancia, pero también porque es imposible precisar en su caso dónde comienzan y dónde terminan sus ambiciones, sus convicciones y sus principios. No hay duda que es excepcionalmente inteligente y valiente. ¿Pero es también un demócrata genuinamente guiado por un afán de libertad o un populista ambicioso que detrás de todos los riesgos que corre esconde sólo un apetito de poder y de riqueza?

leyendo este libro es difícil no sentir una gran tristeza por ver los estragos que el totalitarismo ha causado en China, Cuba y Rusia. Todos los progresos sociales que el comunismo pudo haber traído a sus pueblos no compensan ni remotamente el atraso cívico, cultural y político en que los ha sumido, y los obstáculos que ha sembrado para que puedan aprovechar sus recursos y alcanzar el progreso y la modernidad en un ámbito de coexistencia democrática, legalidad y libertad. Es clarísimo que ese viejo modelo está muerto y enterrado, pero, aún así, librarse de él definitivamente les significará tiempo y sacrificios. El libro de Emily Parker muestra el invaluable servicio que ha venido a prestar en esta tarea Internet, la gran transformación de las comunicaciones de nuestro tiempo.

© Derechos mundiales de prensa en todas las lenguas reservados a Ediciones EL PAÍS, SL, 2013.

© Mario Vargas Llosa, 2013.

FERNANDO VICENTE

La revolución digital ha producido en China los mayores cambios, difíciles ya de atajar

Descuella por su apostura el disidente ruso Navalni, que sigue milagrosamente vivo

mites, exponiendo a la vigilancia y la crítica del conjunto de la sociedad a los propios medios de comunicación. De esto puede resultar, desde luego, una cierta anarquía informativa, pero, asimismo,

de los grandes méritos de Emily Parker es retratarlos en su libro no sólo prendidos a sus ordenadores y enviando sus mensajes a través del éter a la miríada de invisibles seguidores y amigos con que mantienen contactos digitales, sino en la intimidad familiar, en los cafés o antros donde se refugian, en el seno de sus familias, en los mitines políticos que promueven o en los escondites donde suelen desaparecer cuando son perseguidos. Eso hace que este libro esté lleno de color y de vida plural, donde la política, la cultura, los problemas sociales y económicos no aparecen nunca como realidades abstractas y desencarnadas, sino humanizados en individuos de carne y hueso, con sus grandezas y miserias y en unos contextos que permiten medir mejor los logros que han obtenido así como sus fracasos.

Las claves de 'El País Semanal'

La revista de siempre se adapta a los tiempos con una nueva cabecera y un cambio de diseño llamado a potenciar el valor del periodismo y de sus firmas

EL PAÍS, Madrid

Hoy *El País Semanal* se renueva. La revista dominical de EL PAÍS introduce cambios en su estructura, su forma de trabajar y su aspecto para adaptarse mejor a los tiempos. Un reguero de novedades para seguir ofreciendo el mismo periodismo de referencia que la revista propone desde su primer número, el 3 de octubre de 1976. Un nuevo marco para potenciar el valor de las buenas historias, las firmas, la reflexión, la profundidad, la creatividad y el rigor. Con más contexto, más firmas, más selección y más análisis a favor del placer de la lectura de fin de semana. Todo ello enriquecido por un nuevo y espectacular rediseño que sitúa de nuevo a la revista en la vanguardia de los dominicales en España.

Estos son algunos de los principales cambios:

» **Cabecera:** recupera el nombre completo del dominical y también su tipografía característica (clarendon). Estos dos elementos no se utilizaban conjuntamente en la cabecera del suplemento desde octubre de 1999. La nueva, ideada por el estudio de diseño gráfico Solo, dirigido por Oscar Germade, mantiene el sabor familiar para los lectores identificados con la historia de EL PAÍS,

La portada se convierte en un espacio abierto a conceptos e ideas

Cada una de las partes de la revista tiene personalidad más diferenciada

aunque nunca se ha aplicado en esta combinación de tamaños. El objetivo que persigue este nuevo diseño es potenciar el enlace de la revista con su origen y una mayor coherencia con la marca EL PAÍS.

» **Portada:** se convierte en un espacio abierto a la experimentación y al riesgo. Los protagonistas conviven con ideas y conceptos más abstractos; las fotografías lo hacen con las ilustraciones y otras soluciones gráficas. La tipografía gana importancia y se usa de forma más atrevida y libre. El objetivo es impactar y sorprender. La portada se convierte en una ventana por la que no solo pasan personajes, también todo aquello que cambia el mundo y la forma en que vivimos.

» **Diseño:** concebido también por el estudio Solo, busca el orden y la claridad y apuesta por las posibilidades de la tipografía. La nueva dirección en este sentido pretende la conciliación

de una revista contemporánea con un aspecto atemporal y muy periodístico. Tiempos es la fuente que se utiliza para los textos. Permite una lectura confortable, al tiempo que gana espacios en blanco sin merma de la cantidad de palabras. Un fundamento de este rediseño es que los textos no pierdan importancia en favor de las imágenes. Esos espacios se utilizan en composiciones más arriesgadas en las que las aperturas tipográficas (realizadas con la fuente founders grotesk) definen la nueva identidad de la publicación.

» **Estructura:** la revista se divide en tres secciones (tituladas Intro, Reportajes y Estilo). Los temas y el diseño buscan que cada una de estas partes tenga un carácter y una personalidad más diferenciada. Eso aporta más ritmo, riqueza y vitalidad al conjunto de la publicación.

» **Secciones:** el peso de la primera parte de la revista recae en *El Pulso*, un espacio dedicado a reportajes cortos, crónicas, perfiles, reflexiones o análisis con una mirada de autor. Visiones internacionales, con especial énfasis en

el mundo latinoamericano, sobre temas de actualidad que se prestan al debate. Martín Caparrós, Leila Guerriero, Juan Gabriel Vásquez, Élmer Mendoza, Jordi Costa o Marta Sanz son algunos de los invitados que acompañan a los periodistas y corresponsales de EL PAÍS en este espacio abierto, que salta de lo trascendental a lo curioso. También en Intro, debutará la página *360 grados*, que traza una radiografía de la actualidad de un solo vistazo. Y las secciones *Todos cometemos errores* o *Un día en mi vida*, que ofrecen una cara menos habitual de personajes muy conocidos de la cultura, la política o el deporte.

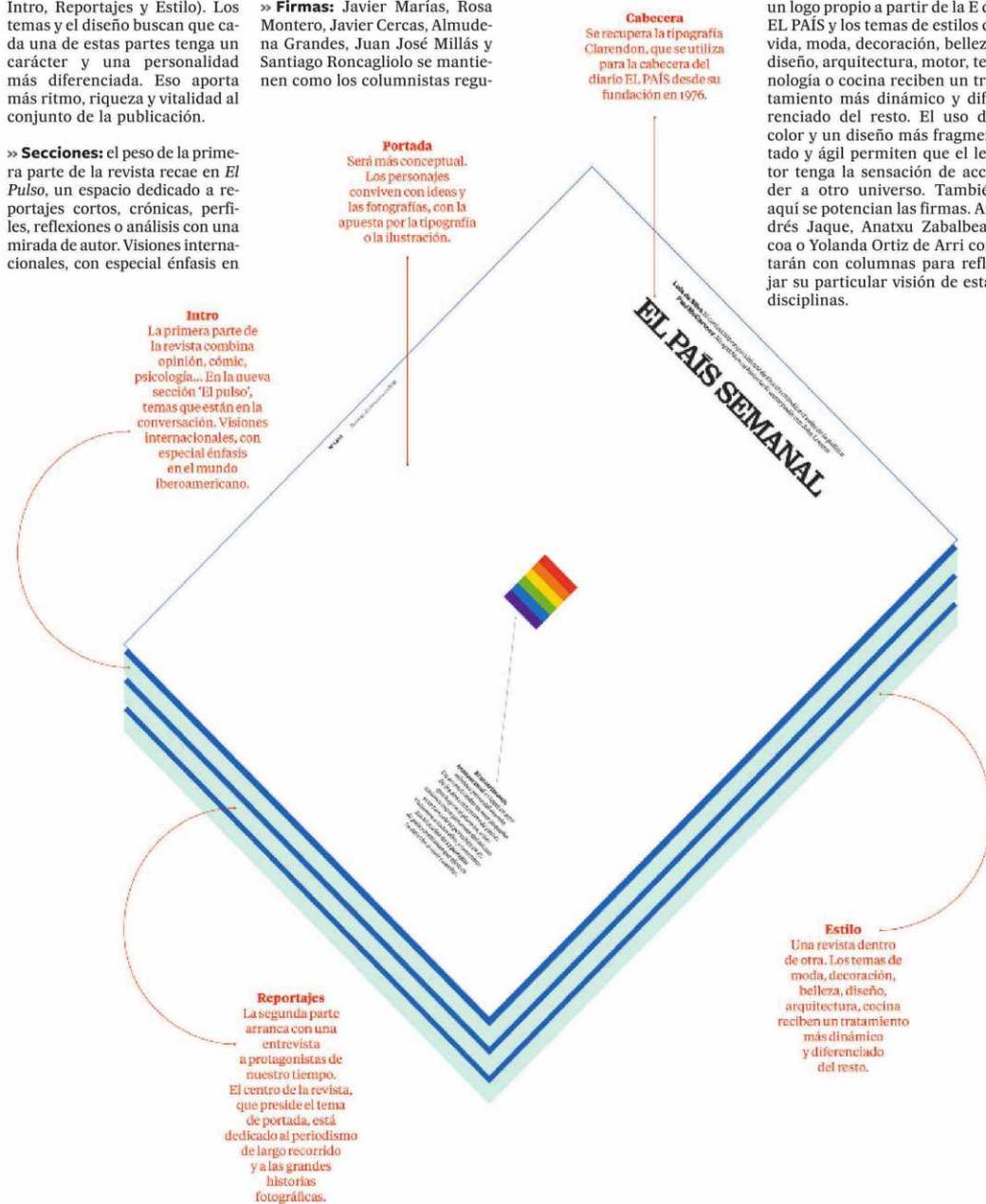
» **Firmas:** Javier Marías, Rosa Montero, Javier Cercas, Almudena Grandes, Juan José Millás y Santiago Roncagliolo se mantienen como los columnistas regu-

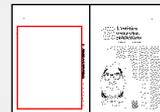
lares de *El País Semanal* y todos continúan con sus espacios habituales: *La zona fantasma*, *Maneras de vivir*, *Palos de ciego*, *Escala interior*, *La imagen* y *Rayos y centellas*. El diálogo de *El Pulso* también se abre a la opinión y contará con artículos de Jordi Soler, Ignacio Vidal-Folch, Xavier Velasco, Elvira Navarro o Juan Mayorga, por citar solo a algunos de los distintos autores que aparecerán en los próximos números. El psicoanalista estadounidense Stephen Grosz compartirá sus más de 50.000 horas de experiencia en la tribuna *La vida a examen* que acompaña a la popular sección de psicología.

» **Cómic:** la apuesta por el cómic se traduce a partir de ahora en una doble página en cada número, donde se publicarán, alternándose cada semana, dos de los autores más prestigiosos en España: Paco Roca y Max, ambos distinguidos con el Premio Nacional en esta disciplina.

» **Reportajes:** son, como siempre desde 1976, el eje central de *El País Semanal*. El objetivo es alejarse de lo inmediato y dar espacio al periodismo de largo recorrido, de segunda mirada, con historias en profundidad. Los grandes reportajes fotográficos y las entrevistas a los personajes más relevantes siguen ocupando el grueso de la parte central del suplemento y se convierten en los principales temas de la portada.

» **Estilo:** la tercera parte de *El País Semanal* funciona como una revista dentro de otra. Para reforzar esta idea, se ha creado un logo propio a partir de la E de EL PAÍS y los temas de estilos de vida, moda, decoración, belleza, diseño, arquitectura, motor, tecnología o cocina reciben un tratamiento más dinámico y diferenciado del resto. El uso del color y un diseño más fragmentado y ágil permiten que el lector tenga la sensación de acceder a otro universo. También aquí se potencian las firmas. Andrés Jaque, Anaxtu Zabalbeascoa o Yolanda Ortiz de Arri contarán con columnas para reflejar su particular visión de estas disciplinas.

Innovar en publicitat pot ajudar a ser més competitiu

La crisi i la irrupció dels mitjans digitals han provocat un canvi de paradigma en el sector publicitari: les empreses demanen campanyes més arriscades i resultats a curt termini

TEXT ANDREA RODÉS

El sector de la publicitat a Espanya ha estat un dels més afectats per la crisi. L'últim informe d'Infoadex, la base de dades més completa d'aquesta indústria, assenyala que la inversió publicitària a l'Estat va caure el primer trimestre del 2013 més d'un 16% respecte al mateix període del 2012, i no es preveu cap repuntament d'aquí a final d'any. La caiguda ha afectat sobretot els mitjans convencionals, televisió, cine i mitjans impresos, mentre que les xifres són més optimistes en els formats digitals, especialment en el mòbil. A Catalunya el sector de la publicitat ocupava el 2010 28.000 persones –el 50% del total espanyol– i generava un volum de negoci de 4.098 milions d'euros, una caiguda del 7% respecte al 2008, segons les últimes xifres disponibles de l'Idescat.

Tempesta perfecta

"El sector de la publicitat ha estat víctima d'una tempesta perfecta", explica Alex Martínez, director creatiu de les oficines de Barcelona de JWT, una de les quatre principals agències de publicitat del món, amb seu a Nova York. A JWT Barcelona hi treballaven una setantena de persones el 2008. Avui només són la meitat.

Segons Martínez, la publicitat ha estat víctima els últims cinc anys de tres problemes: la crisi econòmica i la consegüent retallada en la partida de comunicació per part de les empreses; la irrupció de la publicitat *online*, que ha provocat un canvi de paradigma en el sector, i la falta de sistemes justos de remuneració. "Moltes empreses segueixen pensant que fer publicitat a internet ha de ser més

Els mitjans digitals ja són a l'Estat el segon suport en inversió publicitària, només per sota de la televisió. GETTY IMAGES

barat o de franc", lamenta Martínez. Tot i el boom de les agències especialitzades en publicitat digital, Martínez creu que les campanyes *online* han d'estar integrades amb la resta de mitjans i ser dissenyades pels mateixos creatius, però la pressió de les empreses per abaratir costos ha fet que s'externalitzin aquests serveis en persones menys preparades. "No pot ser que un *community manager* d'una empresa automobilística sigui un *freelance* que no hi entengui de cotxes i que cobri una misèria, quan és la principal finestra de comunicació amb el client", diu Martínez. Segons IAB Spain, una associació que representa el sector de la publicitat i el màrqueting digital a

l'Estat, l'any 2013 els mitjans digitals seguiran sent el segon suport en inversió publicitària, només per sota de la televisió, i superaran la barrera dels 900 milions d'euros, cosa que suposa un creixement mitjà d'entre l'1% i el 3%. Les previsions de creixement en el mòbil arriben fins al 50%.

Creativitat resolutiva

"Internet no ha robat espai als creatius. Els mitjans digitals són una infraestructura més que tenen a l'abast per millorar la seva feina", explica per e-mail Amir Kassaei, director creatiu mundial del grup de comunicació DDB. "El factor clau d'un bon publicista és que entengui la creativitat com l'art de solucionar problemes i no de fer

La inversió publicitària a Espanya ha caigut un 16% interanual en els primers tres mesos del 2013

Moltes empreses creuen que la publicitat digital ha de ser més barata o de franc

anuncis que es posin de moda", conclou Kassaei.

Amb una cartera de clients centrada principalment en l'alimentació, l'automòbil i el gran consum, el director de JWT Barcelona admet, però, que la crisi ha fet minvar la demanda de creativitat per part de les empreses. "La tendència natural avui en dia és retallar en publicitat i imposar el curterminisme. Les empreses exigeixen campanyes amb resultats immediats, quan la publicitat sempre ha treballat en la construcció d'una imatge de marca a llarg termini", diu Martínez. "Es prioritza vendre per sobre de tot en lloc de definir l'audiència o planificar-se si realment aquell producte té sortida", diu Martínez. Un altre factor

que ha influït en la "tempesta perfecta", segons el directiu de JWT, ha estat la irrupció de les marques blanques, que es beneficien de més visibilitat en els canals de distribució, cosa que desincentiva les grans marques a l'hora d'arriscar.

"El client ha d'entendre que ser innovador en publicitat pot ajudar a ser més competitiu", explica Mercè Segú, directora de l'Arts Directors Club of Europe (ACDE), que promou l'obra de publicistes i dissenyadors de 18 països europeus a través de concursos internacionals, exposicions i col·laboracions amb empreses. "El creatiu ha d'entendre que vol el client i aprofitar la seva visió externa per donar-li una solució real", conclou Segú.

Alejandra Xanic inaugura la segunda edición del Máster en Periodismo de Investigación, Datos y Visualización. / E. M.

Máster / Escuela de Unidad Editorial

Xanic, una Pulitzer con vocación de enseñar y compartir su técnica

La periodista mexicana dará una clase magistral en la segunda edición del Máster de la Universidad Rey Juan Carlos en Periodismo de Investigación, Datos y Visualización

M. LICCIONE | P. GUIASADO / Madrid
Alejandra Xanic von Bertrab es una periodista freelance de vida discreta y agenda repleta. En este año 2013 ha obtenido el reconocimiento definitivo a una carrera dedicada al Periodismo de Investigación, un premio Pulitzer por su trabajo sobre la red de corrupción y sobornos tras el crecimiento en México de la multinacional norteamericana Wal-Mart.

Apenas seis meses después de recibir el galardón, el próximo 28 de octubre, la periodista mexicana estará en Madrid para inaugurar la segunda edición del Máster en Periodismo de Investigación, Datos y Visualización (www.escuelaunidadeditorial.es). Con su asistencia, el máster creado por la Universidad Rey Juan Carlos y Unidad Editorial, compañía editora de EL MUNDO, y dirigido por Antonio Rubio, mantiene el alto nivel del curso pasado, cuando el también premio Pulitzer Gerardo Reyes fue el encargado de inaugurar las clases.

Como profesora de honor, Xanic analizará durante sus clases magistrales el proceso de trabajo detrás de la serie de artículos que realizó junto a su colega estadou-

nidense David Barstow y que fueron publicados en *The New York Times* en 2012.

A lo largo de su carrera ha cubierto temas de todo tipo: tráfico de drogas, corrupción estatal, asesinatos políticos, Derechos Humanos. Y, aunque su corazón está en el periodismo a pie de calle, Xanic se ha adentrado en el Periodismo de Datos para crear bases de datos para periodistas, algo fundamental para las investigaciones con tramas complejas y de largo recorrido. Con el

Consorcio Internacional de Periodistas de Investigación (ICIJ, por sus siglas en inglés), del que es miembro, investigó las estrategias de los lobbies del tabaco.

Xanic también se ha especializado en el uso de las leyes de Transparencia y Acceso a la Información, otro de los pilares y a la vez asignatura pendiente del Periodismo de Investigación y de Datos. «Este reportaje se hizo gracias a un uso muy intenso de las leyes de Transparencia y del derecho del ciudadano a tener acceso a

la información pública», destacó la periodista en una entrevista concedida a la web del máster, www.masinvestigacion.es.

Sobre los retos que se presentan a la hora de realizar «reportajes profundos y exhaustivos», la periodista mexicana aseguró que lo más complicado es que los medios decidan dedicar recursos a proyectos cuyos resultados no son inmediatos. «En los medios tradicionales es muy difícil lograr que los editores se comprometan con la investigación de proyectos de más largo aliento», lamentó. Por eso, va por libre, decidiendo sin hacer caso a la 'agenda' sobre los temas en los que quiere profundizar.

Tras ganar el Pulitzer, Alejandra Xanic se ha tomado un tiempo antes de volver al ataque. Mientras tanto, da charlas y comparte sus experiencias. «He estado muy activa diseminando consejos, queriendo compartir lo que he aprendido con esta historia», afirmó. Su presencia en la inauguración de la segunda edición del máster de Periodismo de Investigación, Datos y Visualización confirma el avance de este proyecto pionero en España. Una iniciativa que tuvo una gran acogida en su despegue —contó con el apoyo de empresas como CaixaBank y Google a través de becas a estudiantes— y que mantiene las perspectivas en este nuevo curso, al que se suman la Fundación Carolina y la FAPE.

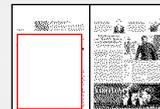

Alejandro de Vicente y Jaume Giró. / A. DI LOLLU

Acuerdo con CaixaBank

La Escuela de Periodismo y Comunicación de Unidad Editorial y CaixaBank han renovado su acuerdo de colaboración a partir del cual

la entidad bancaria continúa como socio-colaborador de la Escuela. Jaume Giró, director general adjunto de CaixaBank y de la Obra Social La Caixa, manifestó su deseo de contribuir a formar a los profesionales que se ocuparán de trasladar la información en el futuro. «Esta es una forma más de mostrar nuestro compromiso con el avance de la sociedad», dijo. «La elaboración, el manejo, la recepción y la comprensión de la información son más importantes que nunca en una sociedad cambiante y compleja. La información nos ataña a todos».

Un suplement de l'ARA per a Girona

El divendres 25 es publicarà el primer especial sobre les comarques gironines encartat amb el diari

L'ARA aposta per la informació de proximitat a través d'una edició pròpia de les comarques de Girona. Carles Capdevila i Antoni Bassas presentaran dimarts a Girona l'ARA Comarques Gironines.

ARA

BARCELONA. El desplegament territorial del diari ARA començarà per les comarques gironines. Per aquest motiu, el rotatiu engega aquest divendres, 25 d'octubre, una nova aventura: amb el diari s'encarà un suplement sobre l'actualitat de les comarques de Girona que acollirà la informació de proximitat sobre el territori i que es distribuirà arreu de Catalunya.

Aquest suplement no és una aposta puntual del diari, ja que suposa la continuació de la cobertura de l'ARA arreu dels territoris de parla catalana. Després de crear una secció específica del País Valencià a la web i d'arribar també a les Illes amb l'ARA Balears, el diari es planteja ara estendre les edicions territorials. Així, l'ARA Comarques Gironines no es publicarà només divendres vinent, sinó que apareixerà periòdicament amb el rotatiu.

Com totes les apostes de l'ARA, aquesta també comptarà amb una edició digital. A més de poder trobar el suplement en PDF a la web, a l'Ara.cat augmentarà la informació sobre les comarques gironines amb una presència permanent i actualitzada de notícies.

De fet, la web hi jugarà un paper important des de l'inici. En la presentació d'aquest suplement –que també inclourà informació sobre la Catalunya Nord–, que se celebrarà al Saló de Descans el dimarts dia 22 d'octubre a les 18.00 hores, hi haurà una retransmissió en *streaming* que permetrà a les persones que no hagin pogut assistir a l'acte seguir-lo en directe.

Presentació a Girona

En l'esdeveniment hi haurà el director del diari ARA, Carles Capdevila, amb l'equip de redactors que s'encarregarà de la informació de Girona. També hi haurà l'editor del diari, el periodista Antoni Bassas, que, en acabar la presentació, entrevistarà l'alcalde de la ciutat, Carles Puigdemont. Aquesta trobada també es podrà seguir en *streaming* a través de la web.

PRESENTACIÓ
El 22 d'octubre es presentarà el nou suplement a l'Ajuntament de Girona. F. FORNÉ

L'equip de redactors que encapçalara aquest suplement periòdic de l'ARA està format per Marta Costa-Pau, Gerard Bagué i Jordi Carreras. Els tres periodistes que formen l'equip tenen un llarg recorregut professional i molta experiència en l'àrea de Girona. Al llarg de la seva carrera, han passat per mitjans com *El País*, *La Vanguardia* i *TV3*, a més d'haver fet també documentals i ràdio. Des del punt

Projecció

El suplement es podrà llegir arreu del país a través de la web i del diari

de vista de Gerard Bagué, aquestes pàgines de l'ARA suposen "una molt bona iniciativa". El periodista diu que s'han de dotar de "rigor, ironia i valor literari", uns requisits que opina que han de servir per "fer de la informació local una informació universal". En aquest sentit, celebra que aquesta edició es pugui descarregar arreu del món a través de la versió digital.

La coordinadora, Marta Costa-Pau, afirma que l'ARA és el seu mitjà "de referència", amb el qual se sent "identificada" perquè practica un periodisme "obert, rigorós i modern", unes qualitats que volen transmetre a la seva edició territorial. Diu que serà informació "feta des de Girona però amb una visió global". Jordi Carreras afegeix que "el suplement no només se circumscriurà a les comarques de Girona sinó que sempre tindrà un ull obert a la Catalunya del Nord".

L'equip de l'ARA Comarques Gironines també farà, periòdicament, suplementes especials. Aquesta primera edició tindrà

com a tema principal les Fires de Sant Narcís, que coincideixen amb el llançament de la publicació. Tot i això, comptarà amb molts altres continguts. Al llarg de les seves 32 pàgines (en què també n'hi haurà unes quantes de dedicades a la Cerdanya) l'edició comptarà amb diferents seccions, amb tota l'actualitat, entrevistes, reportatges, opinió i cròniques sobre temes econòmics, culturals i socials.

Sense cap cost addicional

El suplement es podrà adquirir amb el diari ARA de divendres vinent sense cap cost addicional respecte al preu habitual del diari i en qualsevol punt de Catalunya. És una qüestió que els seus responsables remarquen que tenen en compte a l'hora d'elaborar-lo, ja que són conscients que es podrà llegir arreu del país.

L'ARA va obrir un període a través de la seva web en el qual tothom qui volgués es podia inscriure per assistir a la presentació del suplement a Girona. Una convocatòria que va tenir un gran èxit i que ha ocupat ja totes les places disponibles. Per això es va prendre la decisió d'oferir l'esdeveniment en directe a través de la web, Ara.cat. —

Els alcaldes, protagonistes dels debats d'El Punt Avui

■ El rotatiu i 'Alcaldes.eu' organitzaran esmorzars amb batlles d'arreu del país per intercanviar idees amb la intenció de millorar el servei al ciutadà ■ El primer, sobre la idea de fer uns Jocs d'hivern a Barcelona

Joan Rueda
BARCELONA

Una taula rodona amb alcaldes en què es debati sobre temes d'abast nacional des de l'òptica local i amb la voluntat que intercanviïn idees i experiències que els permetin millorar en el servei al ciutadà. Aquest és l'objectiu principal dels debats que organitzaran El Punt Avui i la publicació en línia *Alcaldes.eu* després de l'acord assolit aquesta setmana. Les dues entitats coorganitzaran un mínim de dotze debats anuals que tindran el format de taula rodona en què participaran una quinzena d'alcaldes i personalitats rellevants en l'àmbit de discussió triat. A més, els debats inclouran una *fila zero*, en què es convidarà una desena de personalitats més que podran seguir el debat i intervenir-hi fent una pregunta a la taula. Les trobades es faran arreu del país.

El primer dels debats coorganitzats per El Punt Avui i *Alcaldes.eu* se celebrarà a Barcelona a finals de mes i versarà sobre la possibilitat que Catalunya organitzi uns Jocs d'hivern, el 2022 o més enllà. El debat, en què participaran una desena d'alcaldes de les ciutats implicades en aquesta proposta i representants dels agents socials del Pirineu, es vol convertir en una àgora en

El debat celebrat a la seu d'El Punt Avui de Girona el juliol passat, a sobre; Xavier Trias en un debat d'Alcaldes.eu, i el director d'El Punt Avui, Xevi Xirgo, i l'editor d'Alcaldes.eu, Xavier Roca, signant el conveni ■ JORDI SOLER / ALCALDES.EU / ANDREU PUIG

què els convidats intercanviïn idees sobre la possibilitat que Barcelona i Catalunya aspirin a uns Jocs d'hivern; la idoneïtat de l'ajornament de la candidatura del 2022 al 2026; el fet que un esdeveniment d'aquest tipus pugui ser un revulsiu econòmic i col·locar el Pirineu català, amb les seves potencialitats, en la primera línia del turisme mundial, i els riscos mediambientals que implica. I, des del punt de vista polític, caldrà escatir quina influència hi tindrà l'actual procés sobiranista que viu el país i si hi ha el risc que Madrid pugui bandejar una eventual candidatura catalana.

Per als pròxims mesos, es treballa en l'organització d'un debat sobre els efectes per als municipis catalans de les infraestructures de l'Estat aturades a Catalunya, sobre el dret a decidir vist des dels municipis, sobre la nova política de peatges de la Generalitat que ha d'entrar en vigor l'1 de gener, sobre el deficient finançament municipal i sobre la nova àrea metropolitana de Barcelona.

Alcaldes.eu és una publicació que gira a l'entorn de les entrevistes als alcaldes catalans, un aparador innovador i interactiu als municipis i un espai d'intercanvi d'experiències obert a tots els ciutadans. L'entitat ja té experiència en l'organització de debats d'aquesta mena, com ara el que es va celebrar el juliol de l'any passat a Girona, amb la col·laboració d'El Punt Avui, que busquen generar idees que sumin, sempre en positiu, per construir escenaris polítics a mida de les necessitats dels ciutadans. L'objectiu de la publicació, doncs, és sumar a favor dels ciutadans i de la millora de la societat. ■

Adéu, 'International Herald Tribune'

El boulevard era llarg i recte. En una banda es projectava l'ombra dels plàntans. A l'altra resplendia la llum blanca del sol. M'agradava caminar fins a la feina pel boulevard i mirar el que hi havia darrere de les finestres. Era agradable. A vegades una noia nord-americana molt maca seia a la cafeteria llegint l'*International Herald Tribune*. Jo me la mirava un moment. No em va somriure mai. Al quiosc em comprava el meu exemplar del diari. M'hi asseia a prop i demanava una cervesa freda. La cambrera me la deixava a la taula sobre un posavasos. Em bevia la cervesa.

A París, reprimir el Hemingway que portava a dintre mai em va resultar fàcil tractant-se del *Trib*. Ara que el diari ha desaparegut, és perdonable deixar-se arrossegar per una fantasia o dues i caure en el romanticisme, si més no per un moment.

El diari ha acabat els seus dies a la Place des Vosges. Em refereixo a la Place des Vosges de Courbevoie, no a la bonica plaça del mateix nom al barri del Marais, en la qual vaig passar la canícula del 1976 parlant de la calor, veient com s'assecaven les fonts i descobrint el *Herald Tribune*.

Com ja es pot deduir d'aquest desenllaç a l'extraradi, no tot ha estat romanticisme en aquesta història. Últimament, el periodisme no ha estat un camí de roses al mercat global.

Però sí que n'hi havia, de romanticisme. El *Trib* era un diari fet per al món pels nord-americans a la capital francesa, un híbrid transatlàntic afalagador per als parisencs perquè feia que se sentissin més importants. Bergman li diu a Bogart: "¿I què ens passarà a nosaltres?" I Bogart contesta: "Sempre ens quedarà

París". I semblava que a París sempre hi hauria el *Herald Tribune*.

El diari era un refugi per als expatriats que buscaven passar despercebuts, una bona excusa per a una segona copa de Brouilly fred a la terrassa de Le Select, una discreta mostra de sofisticació, un passaport per convertir-se en membre d'un club sense fronteres, i un lloc per explorar totes les rivalitats entre francesos i nord-americans, que al final només eren una altra manifestació d'una eterna història d'amor.

El *Trib* era sexi. Anava al gra, mentre que els diaris francesos feien tantes ziga-zagues com el Sena per Normandia. Els periodistes nord-americans sabien descobrir els fets i explicar una història sense floritures. Si algú dubtava que un diari podia ser sexi, només calia veure la coqueta Jean Seberg venent a crits pel carrer el *Herald Tribune* (aleshores *The New York Herald Tribune*), vestida amb una samarreta del diari, al film *À bout de souffle*, de Jean-Luc Godard. Cas tancat.

Quan era a París fa 35 anys, vaig començar a treballar a *Paris Metro*, una revista quinzenal d'àmbit local que aleshores estava en voga. En aquella època escriure quedava bé, però si escrives a París ja tenies mig camí fet per arribar a ser escriptor. La revista era bona, però la seva situació econòmica era pessima. Durant

ROGER COHEN

PERIODISTA

THE
NEW YORK
TIMESTRADUCCIÓ:
LÍDIA
FERNÁNDEZ
TORRELL

un temps van circular molts rumors que el *Herald Tribune* la compraria i la convertiria en el seu dominical. Hi havia molta excitació. Era impossible imaginar res més fantàstic ni més glamurós. (Les converses, però, van quedar en no res. *Metro* va plegar.)

A principis d'aquest any, Hendrik Hertzberg ha sabut captar molt bé l'essència d'aquella època quan descriu a *The New Yorker* la seva arribada a París als 17 anys: "Tan aviat com vaig poder, vaig fer quatre coses. Em vaig asseure en una cafeteria a l'aire lliure. Vaig demanar una copa de vi negre. Vaig encendre un Gauloise. I vaig obrir el *Herald Tribune* que acabava de comprar. Fins aleshores no vaig deixar de tenir la sensació que era un turista o un noi de secundària. De sobte m'havia convertit en una cosa millor: un americà a París".

Un americà a París: quatre paraules que evoquen tot un món desaparegut ja fa molt de temps.

L'avinguda Gordon Bennett recorda un d'aquests americans. Porta el nom de James Gordon Bennett Jr., l'editor que fa 126 anys va fundar el predecessor de l'*International Herald Tribune*. Caigut en desgràcia a Nova York, va veure com els Estats Units es convertien en una gran potència i es va adonar del potencial d'un diari en anglès a Europa, i de les possibilitats de redi-

mir-se que això li oferia. Com va assenyalar l'any passat Stephen Dunbar-Johnson, l'últim editor del *Trib*, quan Gordon Bennett va morir el 1918, una publicació especialitzada va afirmar: "De tots els diaris que es publiquen, probablement el *New York Herald*, en la seva edició de París, és el més llegit per governants, potentats i els homes dels cercles oficials més elevats".

En realitat, el *Trib* no ha mort, sinó que ha reascut sota una nova forma. L'*International New York Times*, que va iniciar la seva trajectòria dilluns passat, aplicarà el mateix prisma global però inconfusiblement nord-americà als esdeveniments mundials i, sens dubte, seguirà atraient l'atenció de nombrosos governants, potentats i les dones dels cercles oficials més elevats.

L'efervescència creativa és l'essència mateixa dels Estats Units. Ara no és moment per a la nostàlgia ni el sentimentalisme. El món necessita desesperadament un periodisme de gran qualitat que faci una cobertura internacional en profunditat, sigui quin sigui el mitjà en què s'ofereixi. No hi ha en tot el món una capçalera que s'identifiqui tant amb el compromís amb aquesta qualitat com *The New York Times*. Aquest enamorat del *Trib* estima encara més *The Times*.

¿Estarà impregnat del mateix romanticisme? Fins a un cert punt sí. Aquesta és l'era digital: Hemingway no funciona amb 140 caràcters o menys. Tant se val, és hora de tirar endavant amb un nom nou que mantingui l'esperit cosmopolita del *Trib*: una veu nord-americana al món en un moment d'atrinxament dels EUA: una referència, un refugi i un pont.

El 'Trib' era una discreta mostra de sofisticació, un passaport per convertir-se en membre d'un club sense fronteres

L'Associació de Periodistes Europeus commemora els 50 anys de les declaracions de l'abat Aureli M. Escarré a 'Le Monde'

Pau o victòria

ORIOL DOMINGO
Barcelona

Cristianisme i política, pau o victòria, *Pacem in terris* o franquisme s'entremetien el dia 14 de novembre de l'any 1963 en un titular a la primera pàgina de *Le Monde*.

Aquella crònica-entrevista del [TEXT] periodista José Antonio Novais amb Aureli M. Escarré, abat de Montserrat, es titulava: "Le régime espagnol se dit chrétien mais n'obéit pas aux principes de base du le christianisme". L'abat afirmava: "No tenim 25 anys de pau, sinó 25 anys de victòria. (...) Això representa un dels fracassos més lamentables d'un règim que s'anomena cristià, però que el seu Estat no obeeix als principis bàsics del cristianisme".

La història d'aquesta entrevista, realment històrica, i aspectes relacionats amb Montserrat i els seus abats ha estat tractada per Jordi Amat, Enric Juliana i Antoni Puigverd al *Cultura/s* de *La Vanguardia* del passat 9 d'octubre. I l'Associació de Periodistes Europeus de Catalunya (Apec), que ha tingut Jaime Arias, que acaba de morir, com a president d'honor, prepara unes sessions commemoratives d'aquestes declaracions en els seus aspectes periodístic, polític, cultural, cívic i eclesial.

Les declaracions de l'abat Aureli M. Escarré (1908-1968) es publicaren el 14 de novembre del 1963. Aquesta data està delimitada per tres esdeveniments que impliquen una renovació profunda en el si de l'Església catòlica i el principi de la fi del nacionalcatolicisme que havia lligat dictadura franquista i estructures eclesiàstiques.

Les declaracions d'Escarré es varen produir en plena celebració del concili Vaticà II (11 octubre 1962-8 desembre 1965) convocat per Joan XXIII, a set mesos de la *Pacem in terris* del mateix Papa (11 d'abril de 1963), i a cinc mesos de l'elecció del papa Pau VI (21 de juny del

VIDAL

Aureli Maria Escarré (1908-1968), abat de Montserrat

1963). Aquest, Giovanni B. Montini, com a cardenal i com a Papa, va tenir enfrontaments molt forts amb Franco a causa de les execucions de Julián Grimau i Salvador Puig Antich.

El règim nacionalcatòlic franquista i les seves cúpules polí-

les llibertats religioses i de consciència; pel diàleg amb el món contemporani, les altres confessions cristianes i les diverses religions; per la defensa dels drets humans i dels pobles.

Val la pena tenir en compte el que Teresa Carreras, presidenta de l'Apec, digué en el funeral religiós i cívic de Jaime Arias. Aquest fou el seu relat: "Encara el dilluns d'aquesta setmana (7 d'octubre) varem repassar amb Jaime Arias els actes commemoratius del 50è aniversari de les declaracions de l'abat Escarré. Durant la conversa ens animava a seguir endavant amb aquesta commemoració. Ho feia amb la seva elegància natural i els seus savis consells. "Teresa, en aquest homenatge han de ser-hi tots. Han de ser uns actes que sumin voluntats entorn del catalanisme com ho va fer l'abat Escarré", em va dir amb veu ja molt cansada però il·lusionada".●

Les declaracions de l'abat Escarré es publicaren en ple Vaticà II i després de la 'Pacem in terris'

tica i eclesiàstica varen sofrir cops durs des de sectors eclesials en la dècada dels seixanta del segle XX. El règim fou assetjat pels plantejaments del Vaticà II amb el seu *aggiornamento* i la *Pacem in terris*. L'Església catòlica aposta decididament per

Polémica / Medios de comunicación

Torrelodones regula la libertad de expresión

El Consistorio prohíbe hablar en su nombre a los empleados municipales

QUICO ALSEDO

Una circular interna del Ayuntamiento de Torrelodones del 23 de septiembre prohíbe a los trabajadores municipales hablar con la prensa, salvo que lo que vaya a decir sea supervisado por el concejal de área o por los encargados de comunicación del Consistorio, siempre que esos empleados vayan a hablar «en representación del Ayuntamiento».

La formulación de la nota número 2013/0055 coarta la libertad de expresión de los funcionarios de forma evidente cuando se pronuncien en nombre de la institución: no se podrá hablar con medios de comunicación sin pasar por el control superior y sin que lo que se diga quede sujeto a aquel, siempre que el trabajador hable en nombre del Consistorio.

Pese a que este último detalle aleja la idea de censura, la medida ha generado gran polémica: en las redes sociales y en la calle.

«El Ayuntamiento dispone de un servicio de medios de comunicación, por lo cual, cualquier reportaje y/o entrevista que cualquier medio de

comunicación solicite hacer a trabajadores municipales en su calidad de empleados públicos de este Ayuntamiento en representación del mismo deberá contar con la aprobación de dicho servicio y del concejal delegado del área del cual proceda», es el contenido del texto, que viene firmado por el primer teniente de alcalde, Gonzalo Santamaría.

Entre los trabajadores del Ayuntamiento el enfado es mayúsculo y se relaciona con los conflictos laborales que el Gobierno de Vecinos Por Torrelodones, al igual que la práctica totalidad de ayuntamientos de la región, ha vivido. «Se pone un límite claro a la libertad de expresión, una mordaza», asegura un empleado municipal que prefiere no dar su nombre: «Es cierto que se dice que es para cuando hablemos en nombre del Ayuntamiento, pero habría muchas situaciones fronterizas que se podrían entender de muchas maneras. No quieren que hablemos».

La versión del Consistorio la explica Ángel Guirao, concejal de Comunicación, quien admite que ha tenido

Integrantes de Vecinos por Torrelodones. / P. B.

que contestar cartas de vecinos: «No ponemos ningún problema a que los empleados público se manifiesten como quieran, pero no pueden hablar en nombre del Ayuntamiento sin permiso del concejal de área. Es

una medida lógica. Ellos, en su nombre, pueden decir lo que quieran. Entendemos que es muy delicado regular nada que toque la libertad de expresión de nadie, pero surgió a raíz de unos malentendidos».

Ja poden dir missa: aquí ni la confiança no es recupera

Gonçal Mazcuñán i Boix

PERIODISTA. PRESIDENT DEL CONSELL EDITORIAL
► gonzalmb@gmail.com

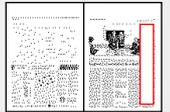

Hi ha teòrics de la comunicació que anuncien la creació d'un organisme independent que certificarà la credibilitat dels periodistes que analitzaran i explicaran les coses que passin en un futur immediat. La certificació també inclourà l'opinió que emetin sobre els fets més rellevants, perquè la seva reputació professional avalarà que el que diuen va a missa i els podem/devem fer cas. Els mitjans de comunicació també rebran el reconeixement de l'organisme independent en funció del que demostrin en la pràctica diària. Tot plegat, amb l'objectiu de salvar els ciutadans del risc d'ofegar-se en aquest oceà d'informació (desinformació) en què vivim immersos, «gràcies» a les tecnologies que han convertit en periodista tot aquell que estigui armat amb un telèfon mòbil amb connexió a Internet i accés gratuït a les xarxes socials. És a dir, *tutti quanti* (inclosos els més desfavorits de la societat, entre d'altres, aquells que remenen contenidors d'escombraries amb un mòbil a una butxa-

«No els cau la cara de vergonya als qui insulten per dir que estan oberts al diàleg, ni als qui prometen canviar la llei aquesta que no han volgut tocar en més de 30 anys»

ca, i el paquet de tabac ros de contraban a l'altra). Trobo que l'anunci dels teòrics va per bon camí, perquè als ciutadans cada vegada ens és més difícil sobreviure en un món absolutament banalitzat. L'emergència ens obliga a dotar-nos dels instruments que ens garanteixin una professió periodística rigorosa en el compliment d'un codi deontològic explícit, si no volem convertir-nos en una societat que prescindeixi de l'ètica i deixi la comunicació en mans de les lleis del mercat: «sang i fetge, pit i cul sí que venen», seria la concreció. Doncs bé, ja que els ciutadans podem començar a confiar que la professió periodística serà capaç de fer autocrítica i prendre decisions que garanteixin la seva credibilitat, per quan creiem que podem esperar una actitud semblant en els dirigents polítics que ens entabanen diàriament? Quins mecanismes pensa posar en marxa la classe política per

recuperar la confiança dels ciutadans? Quina ètica acompanyarà les decisions que prendran diàriament en el govern dels interessos suposadament públics? Com ens convencen que continua no havent-hi d'enlloc més que de sanitat, d'educació i de prestacions socials d'on es pot retallar per fer quadrar els números? Quins arguments utilitzaran ara per fer canviar d'opinió els ciutadans en temes com la corrupció i l'ús del poder per a enriquiments il·lícits? Creuen que ens tornarem a empassar la fal·làcia que no apujaran impostos, o que no abaixaran les pensions? Estan veritablement convençuts que ja estem en fase de recuperació i que comencem a crear llocs de treball? No els cau la cara de vergonya als qui insulten només per dir que estan oberts al diàleg, i als qui prometen un canvi de la llei que han estat incapaços de retocar en més de 30 anys? Ajuda ben poc a asserenar els ànims saber que res no canviarà si no interessa als qui ho poden canviar. I revolta constatar que, ara per ara, no sabem com posar fi a tanta impunitat. A més, als teòrics de la cosa política ningú no se'ls escolta perquè, si en quedava algun d'ètic, la llei del mercat fa temps que el n'ha foragitat.

EL OYENTE

Los desafíos de la prensa en A. Latina

LUIS OZ

Tras escuchar con atención a los representantes de algunos de los principales medios de comunicación latinoamericanos y a los dirigentes políticos que se dieron cita esta semana en Panamá, tengo la sensación de que estaban en otro planeta.

En su resumen de las intervenciones, escribía Manuel Fuentes para Efe: «Los tres desafíos principales a los que se enfrentan los medios de habla hispana, según los participantes, son la expansión de las redes sociales, los cambios tecnológicos y el acceso al mercado global».

¿Qué tal si los sustituimos por la inseguridad física de los informadores, la censura gubernamental imparable, leyes restrictivas, falta de transparencia, corrupción rampante y presiones financieras que no se detienen ante nada ni ante nadie?

Incuestionable que han mejorado las democracias latinoamericanas en 20 años y que la región cuenta con magníficos periodistas de investigación que se juegan la vida a diario, pero ¿qué han hecho hasta ahora las grandes empresas y los gobernantes para defenderlos?

Según el Comité para la Protección de Periodistas (CPJ), más de 50 han sido asesinados en los últimos seis años en América Latina. México –el país que albergará la cumbre iberoamericana en 2014– se ha convertido en uno de los países más peligrosos del mundo para los informadores.

«El terror y la censura han devastado a los medios mexicanos y han puesto en peligro su democracia», reconocía el mes pasado en el Congreso estadounidense Carlos Lauría, del CPJ.

Entre las organizaciones criminales, que han extendido su influencia por Centroamérica, y Ejecutivos que pasan de tribunales o los han convertido en apéndices de sus desmanes, cada vez son más los medios amordazados o desaparecidos.

Venezuela se ha quedado sin medios audiovisuales privados y, con Maduro, la presión no ha dejado de aumentar.

Rafael Correa, el mejor discípulo de Hugo Chávez, ha aprobado una ley de comunicación en Ecuador que el régimen franquista habría hecho suya sin problemas. En la oxigenación prometida por Raúl Castro en Cuba se han dado algunos pasos, pero en libertad de prensa no se ha movido ni una hoja.

Nadie discute que en Colombia se ha reducido la violencia, pero sigue siendo uno de los países del mundo donde más periodistas son asesinados, 44 desde 1992, y Brasil se acerca en muertos y en impunidad a Colombia, México y Honduras.

CONGRÉS SINDICAL**Mayor Zaragoza reclama més independència que mai als periodistes**|| EFE
MADRID

La ciutadania ha de concebre el periodisme com una cosa «essencial per a la democràcia» i els periodistes «han de rebutjar, ara més que mai, ser la veu del seu amo». Federico Mayor Zaragoza, president de la Fundació Cultura de Pau i expresident de la Unesco, va participar amb aquestes paraules en la inauguració del congrés de la Federació de Sindicats de Periodistes, celebrada ahir a Madrid. «No podem viure d'informacions esbiaixades, interessades i partidistes. El periodista, com a ciutadà, pot escriure i firmar el que li sembli, però quan descriu el que ha passat ha de ser fidedigne».

En la seva allocució, Mayor Zaragoza va qualificar d'«absolutament imprescindible» que els periodistes es neguin a assistir a rodes de premsa en què no es permetin preguntes o a sessions en les quals «un personatge parla a través d'un televisor de plasma», en directa al·lusió al president del Govern, Mariano Rajoy. ≡

Tot un any dedicat al periodista Eugeni Xammar

Ahir es va presentar al'Ametlla del Vallès l'Any Xammar. Nascut l'any 1888 en aquesta població, Xammar va ser un destacat periodista, l'obra del qual està antològica en llibres com *L'ou de la serp* i *Periodisme*, i a més va escriure un interessant volum de memòries, *Seixanta anys*

d'anar pel món (els tres llibres, a Quaderns Crema). Entre les activitats previstes per al'Any Xammar hi ha la conferència *Xammar, periodista global*, que pronunciarà el 24 d'octubre Quim Torra, director d'El Born Centre Cultural, i l'estrena d'un documental sobre la seva vida i obra.

FUNDADO EN 1903 POR DON TORCUATO LUCA DE TENA

ABC

«CUADERNOS PARA EL DIÁLOGO»

POR JAVIER RUPÉREZ

«La aportación de la revista a la cultura democrática española fue, sin exageraciones, ingente, y aun siendo evidente que la democracia habría llegado a España con «Cuadernos» o sin ellos, la historia de esa realidad es difícil relatarla hoy sin una referencia a la revista y a las gentes que la hicieron posible. Y entre ellos, muy en primer lugar, Joaquín Ruiz Giménez»

FUE en octubre de 1963, hace ahora exactamente cincuenta años, cuando apareció por primera vez la revista mensual «Cuadernos para el Diálogo». Se trataba de una iniciativa promovida y auspiciada por Joaquín Ruiz Giménez, que pocos años antes había sido embajador de España ante la Santa Sede para desembarcar después en el Ministerio de Educación, donde quiso llevar a cabo una política de apertura y reconciliación a la que el mesofranquismo de la época estaba poco dispuesto. En su personal camino de Damasco y tras su vuelta a la cátedra de Derecho Natural que regentaba en Salamanca, y poco después en Madrid, fue madurando el proyecto de una publicación que sirviera de llamada a la España interior y a la España exterior, a la de derechas y a la de izquierdas, a la religiosa y a la laica, a la del centro y a la de la periferia, para construir una realidad nacional que superara en paz y en democracia los pesados recuerdos del pasado guerracivilista y cainita. Contaba para ello con su convencido entusiasmo y con la presencia de unos cuantos amigos de siempre -Mariano Aguilar Navarro, José Luis Castillo Puche, Antón Menchaca, José María Riaza, Francisco Sintés- y otros pocos de sus jóvenes seguidores y discípulos -Gregorio Peces Barba, Ignacio Camuñas, Javier Rupérez, Julio Rodríguez Aramberri, Juan Luis Cebrían-, a los que pronto se sumarían los que durante los años de su existencia habrían de ser la columna vertebral de la revista, Pedro Altres y Rafael Martínez Alés. Unos y otros colaboraron con Ruiz Giménez en la puesta en común de un capital mínimo que permitiera al lanzamiento de la modesta e incierta aventura.

Pero «Cuadernos», que para disgusto de la censura franquista resultó más política que cultural y menos complaciente de lo que el Régimen deseaba, tuvo de inmediato un éxito notable, si por tal se entiende la venta hasta el agotamiento de ediciones que no superaban los 25.000 ejemplares, tras varias urgentes reimpressiones, al nada módico precio de 25 pesetas de la época. Y es que Ruiz Giménez, sus amigos y colaboradores, habían descubierto, casi sin saberlo, la veta oculta de una sociedad española que, aún en la morosidad azacana del franquismo, quería imaginar un futuro diferente en donde todos los habitantes del ajetreado solar pudieran encontrar pacíficamente su sitio y su voz. En el empeño, que siempre se quiso dialo-

JAVIER MUÑOZ

gante, por más que las circunstancias no siempre lo permitieran fluido, «Cuadernos» desarrolló un poderoso instinto posibilista de supervivencia en el que aprendió el difícil arte de lidiar con la censura sin desanimarse ante las imposiciones, las multas, las tachaduras o las presiones; en el que practicó sin inmutarse la ciencia del sobreentendido o la artesanía de la parábola; en el que supo mostrar flexibilidad de cintura para evitar empellones y solidez de mandíbula ante los ataques frontales. Y tanto fue así que para muchos españoles la cita mensual con «Cuadernos» se convirtió en punto indispensable de una agenda que pocos otros puntos albergaba para mostrar un camino hacia la esperanza. Y tanto fue así que con el tiempo, aunque breve fuera el que la publicación tuvo de vida, llegara a convertirse en un irritante del sistema del que el sistema no podría prescindir sin grave descrédito para su andadura.

Concibió Ruiz Giménez «Cuadernos» como una amplísima plataforma de convocatoria para todos aquellos que, a derecha o a izquierda, quisieran hacer valer pública y educadamente las razones de sus planteamientos sobre el futuro de la patria común y pocos fueron los que, sobre todo en la derecha gubernamental, desoyeron su llamada. Pero esa marcada ausencia no impidió que gentes de todo el espectro político imaginable en aquellos momentos, desde los

márgenes posibilistas del franquismo hasta la izquierda comunista, pasando naturalmente por los centristas democristianos y los neonatos socialdemócratas, se dieran cita en un lugar de reunión que fue tanto una revista como un laboratorio de ideas y de conocimiento personal, cuando las facilidades de comunicación eran escasas y múltiples los temores para explorarlas. Los «cuadernícolas», como irónicamente se autodenominaban los que por la revista acudían y allí colaboraban, construyeron un ámbito de complicidad personal y de tolerancia ideológica que, aun en las mayores divergencias, y con alguna marcada excepción, fue lubricante bienvenido en los primeros y posteriores años de la Transición. A la que tanto había contribuido «Cuadernos» en su permanente demanda por una España unida en la diversidad, trabada en la democracia y homologada con el mundo europeo y occidental. La nomenclatura de «Cuadernos», amplia y diversa, acabaría por incluir a lo más granado de la intelectualidad española del momento, a gran parte de la futura clase política de la democracia, a las mejores plumas del periodismo nacional. La aportación de la revista a la cultura democrática española fue, sin exageraciones, ingente, y aun siendo evidente que la democracia habría llegado a España con «Cuadernos» o sin ellos, la historia de esa realidad es difícil relatarla hoy sin una referencia a la revista y a las gentes que la hicieron posible. Y entre ellos, muy en primer lugar, Joaquín Ruiz Giménez.

Paradójicamente «Cuadernos para el Diálogo», apremiado por inevitables urgencias económicas, desapareció en octubre de 1978, en vísperas de la aprobación del texto constitucional y cuando la democracia por la que tanto habían luchado los que en la revista colaboraron comenzaba a ser una evidencia. Pero esa historia de quince fructíferos años, comenzada hace ya medio siglo, no debe ser explicada solo como un pasivo homenaje al recuerdo, sino más bien como una lección de entereza, honorabilidad y esperanza en los confusos tiempos y malos ejemplos que el momento presente desgraciadamente nos ofrece. Eso es lo que pretende conseguir el ciclo que la Universidad Pontificia de Salamanca dedicará del 21 al 25 de octubre en su sede de la ciudad castellana y que se ha inaugurado en el Centro de Estudios Políticos y Constitucionales de Madrid. Joaquín Ruiz Giménez no hubiera deseado nada mejor para evocar la más conseguida de sus obras.

JAVIER RUPÉREZ ES MIEMBRO CORRESPONDIENTE DE LA REAL ACADEMIA DE CIENCIAS MORALES Y POLÍTICAS Y FUE UNO DE LOS FUNDADORES DE «CUADERNOS PARA EL DIÁLOGO»

ARA FA CINQUANTA ANYS, L'ABAT DE MONTSERRAT ES VA PLANTAR DAVANT EL RÈGIM DE FRANCO

Xavier Muñoz

Empresari

Escarré o l'honor de la terra

El pròxim 14 de novembre, encara emocionats, recordarem que fa 50 anys el pare Aureli M. Escarré, abat de Montserrat, va fer unes declaracions al diari *Le Monde*, de París, en les quals desemmascarava l'hipòcrita comportament de l'Estat franquista, oficialment catòlic, denunciant el govern del general de "no obeir els principis bàsics del cristianisme". Com a prova, detallava una sèrie de mals socials vigents en aquells moments, entre els quals, el de mantenir el clima de la Guerra Civil. A la vegada, responia al ministre Fraga —que havia llançat l'eslògan de "*veinticinco años de paz*" per commemorar el 25 aniversari del *Movimiento*— amb una resposta contundent: "No són 25 anys de pau, sinó de victòria", referint-se, naturalment, a la continuïtat de la repressió a Catalunya.

DEL PARE ABAT ESCARRÉ, malgrat tot, se n'han dit coses molt negatives. Algunes d'elles, cruels i gratuïtes. Sempre presentades en forma d'una vida que, espiritualment, no es corresponia a les accions visibles i comprovables. Segons els crítics, les seves intencions eren maquiavèliques i, en el fons, el que buscava era la seva pròpia complaença. La majoria d'aquestes crítiques, d'altra banda vagues i concretes, provenen del mateix monestir, concretament d'alguns dels seus monjos. Això sembla que passa en molts monestirs, com passa en moltes famílies, en què les relacions de convivència es confonen amb les de competència.

PERSONALMENT, JO HAVIA TRACTAT un temps el pare abat, quan vaig participar en una iniciativa que ell havia promogut, que es va anomenar CC, de la qual parlare tot seguit. Hi vaig mantenir una certa proximitat, amb tot limitada, i vaig poder captar, això sí, una certa sensualitat,

Va treure sempre pit per recuperar el país i ho va pagar car. Ho va perdre tot menys l'honor i l'agraïment que li professem tants catalans

una certa tendència al luxe i a les formes pròpies de l'alta clerecia del Renaixement, encara que sense vanitat. Era una persona pròxima, somrient, oberta. M'havien dit que, de tant en tant, tenia símptomes suposadament depressius que feien que s'aïllés a la seva cel·la per uns dies sense voler rebre ningú. En qualsevol cas, el seu reclam de silenci es pot interpretar de moltes maneres, fins i tot com una teràpia.

AL MEU ENTENDRE, però, el que té interès no és assenyalar la singularitat d'aquest home com a monjo —cosa que, en definitiva, no importa—, sinó destacar el seu coratge i la seva fidelitat —insòlits— a la voluntat de democratitzar el país, on esdevingué pràcticament l'única veu clerical i pública que va atacar sense circumloquis eclesiàstics els mals de la dictadura. Això és el que va veure el poble i va fer que la seva figura es convertís en el símbol d'una part del país i, sobretot, de l'Església catalana, representada durant anys de repressió i venjança per una majoria de l'episcopat venuda, morta de por i clarament franquista.

DES DE L'INICI del seu govern al monestir, l'abat Escarré havia donat mostres del seu tarannà innovador, a la recerca de la llibertat. Aviat va enviar uns quants dels seus millors monjos a estudiar a l'estranger, precisament per alliberar-los amb l'estudi dels aires enrarits que s'arrossegaven al monestir, castigat per vells costums i pel trasbals de la guerra. Va impulsar també, en la mateixa direcció, revistes de pensament. Solament els homes que estimen la llibertat obren noves portes.

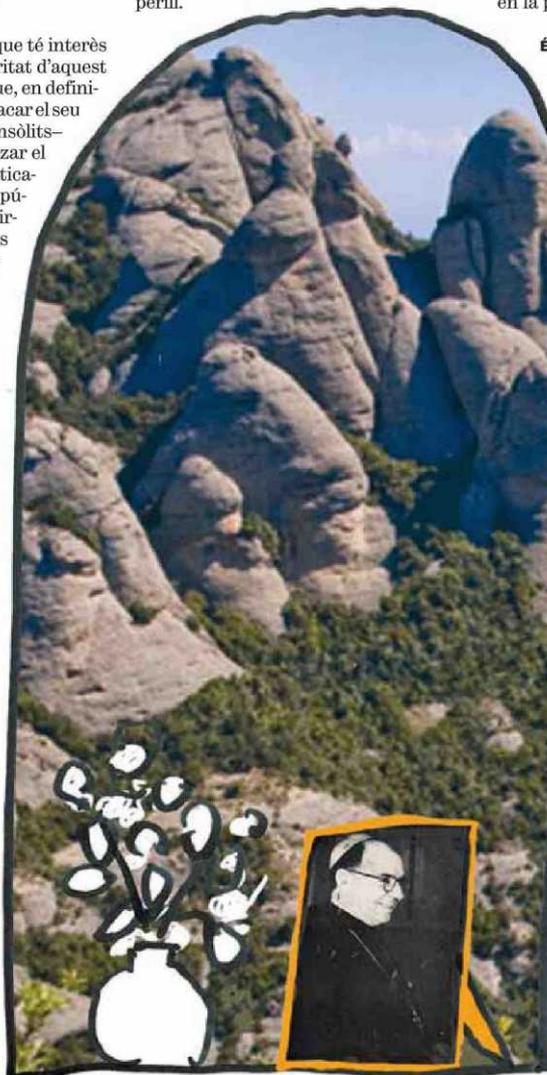
EL CC VA SER una d'aquestes múltiples iniciatives que va tirar endavant i la que conec més bé. El pare abat va reunir una sèrie

de joves dirigents seglars masculins de les entitats o moviments apostòlics de l'Església i els va exposar un missatge, amb paraules de sant Agustí, que apariatava la "ciutat de Déu" amb la "ciutat del homes". Que ens venia a dir que dedicar-se a la militància catòlica era una cosa positiva però que havíem de tenir en compte que la "ciutat del homes", Catalunya, es trobava en gran perill.

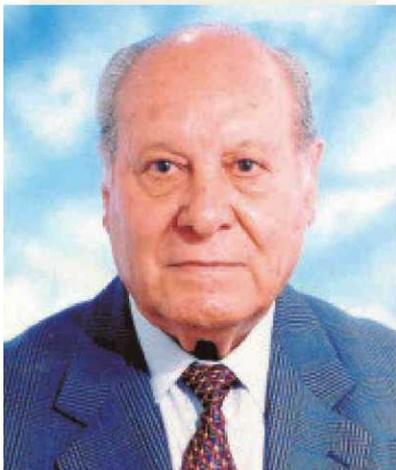
Jo no vaig ser convocat en la primera reunió, però el missatge em va arribar molt aviat i un any després vaig formar part del grup que va estructurar i consolidar una acció coherent, un moviment escola que va treballar per tot Catalunya repicant el tambor amb què proclamàvem, silenciosament, que el catalanisme no havia sucumbit. D'aquest grup van sortir una sèrie d'homes que han militat en la política democràtica.

ÉS VERITAT QUE en un primer moment del seu recorregut, el pare abat va ser amic de Franco. Cal haver viscut l'experiència de la Guerra Civil per comprendre que aquesta actitud va ser general exceptuant unes poques famílies de tradició profundament catalanista i polititzada. Però els que vam anar comprenent la maldat del règim a mesura que passava el temps, no vam haver d'encarar-nos personalment amb l'amic totpoderós i donar-li una bufetada a la cara, com va fer l'abat Aureli Escarré. Només podia escenificar el seu trencament de la manera com ho va fer si no volia callar com tants callaven o limitar-se a fer homilies subtils per ser interpretades de manera discrecional. Tothom sap el preu que es paga per enfrontar-se al poder. Ell mateix ens ho va dir dies abans d'aquell esdeveniment: "Avui, enfrontar-se a un estat modern resulta quasi impossible."

L'ANY 1942, havia entronitzat la Mare de Déu de Montserrat, fet que va esdevenir, per als joves especialment, el primer acte d'afirmació nacional. L'abat Escarré va treure sempre pit per recuperar el país. Personalment, ho va pagar car. Va perdre l'abadia, el poder, el luxe, la terra, la casa, la seva influència política i els seus amics, reduït a l'exili. Tot menys l'honor i l'agraïment que seguim professant-li tants catalans. L'esperança que encara impulsa a seguir el record del seu somriure, en temps de còlera.

LLUÏSA JOVER

Epifanio Tierno López nació en Baeza (Jaén) en 1917 y falleció en Madrid el 19 de octubre de 2013. Apasionado del periodismo, pasó, entre otras publicaciones por «Pueblo» y «La Gaceta de la Prensa».

EPIFANIO TIERNO LÓPEZ (1917-2013) UN APASIONADO DEL PERIODISMO

La pasión de Epifanio Tierno López por el periodismo, de un tiempo que ya se fue, no ha dejado de interesarle hasta después de haber cumplido 96 años. Nacido en Baeza (Jaén, 1917), lo recuerdo en el triángulo cercano al Hospital del Niño Jesús, entre las calles de Menéndez Pelayo y Narváez, donde estuvo el periódico «Pueblo» tanto tiempo y donde se familiarizó con aquella imprenta de plomo en las que Epifanio pasó los mejores momentos de su vida.

Decía con frecuencia que la confección de las páginas de diarios y revistas era una necesidad, y así lo explicaba a los alumnos que acudimos a la Escuela de Periodismo en los años cincuenta. Era un hombre feliz y generoso, rodeado siempre de numerosos amigos. Desde muy temprana edad se despertó su vocación, ejerciendo como corresponsal de «El Pueblo Católico», «Eco de Jaén» y «Unión de Linares», entre otros. Luego, su sentido artístico y atrevida imaginación serían testigo en los pliegos de «Juventud», «El Español», «La Estafeta Litera-

ria» y, sobre todo, «La Gaceta de la Prensa». A lo largo de su vida, perteneció a la Asociación de la Prensa de Madrid, que le otorgó diversas distinciones.

En su libro sobre la jornada de la muerte de Manolete en la plaza de Linares se recoge el paso de las horas y acontecimientos que vivió en directo. Gustaba la práctica de la investigación para demostrar que también la fidelidad para documentarse a fondo es del todo necesaria. Precisamente, ya en las últimas semanas de su jubilación, una caída al salir del Museo Reina Sofía precipitó su despedida: llevaba en el bolsillo unos folios sobre la obra de Picasso que le habían solicitado para una publicación. Y también llevaba los abonos para los conciertos de ópera y zarzuela que frecuentaba. El periodismo y la música lo acompañaron hasta el final. En la residencia «Los Olmos» de la sierra madrileña no se separó de la máquina de escribir para distraer a los enfermos con observaciones y recuerdos.

LUIS PRADOS DE LA PLAZA

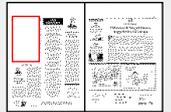
CRÍTICA PREMSA

ANTONI
MARIA
PIQUÉ

@AMPIQUE

El periodista és la marca, la marca és el periodista

Pierre Omidyar és multimilionari des dels 31 anys. És un dels fundadors d'eBay, la web de subhastes i segona mà més gran del món. És el 123 en l'última llista de més rics del món de *Forbes*, amb un patrimoni calculat en 8.700 milions de dòlars. Ara vol fundar un mèdia el diferencial del qual sigui el periodisme d'investigació d'alta volada, i ha fitxat l'equip de periodistes que han treballat amb Edward Snowden, l'antic subcontractat de la NSA ara refugiat a Rússia que va filtrar centenars de documents secrets d'aquesta agència d'espionatge dels EUA. Són Glenn Greenwald i Laura Poitras, dipositaris dels secrets de Snowden, fitxats de *The Guardian*. S'hi afegeix Jeremy Scahill, un colossal reporter de *The Nation*, una revista nord-americana. La nova aventura d'Omidyar encara no té nom però sí un model de redacció molt diferent, que ha explicat al professor Jay Rosen. Es tracta, en resum, de construir una marca informativa al voltant de periodistes concrets, que ja tenen fet el seu prestigi, una profunda experiència en alguna àrea, una mirada definida i pròpia, un esperit independent, una ànima rebel, una sòlida corrua de seguidors en línia i mètodes de treball propis. La idea és que sigui la nova marca informativa que es posi al servei d'aquests cracs i no els cracs al servei de la marca. Tot sota la supervisió d'un grup excel·lent d'editors –els que proposen idees i afinen els textos, per dir-ho curt– que comandin les estrelles. Omidyar i els seus companys d'aventura ho volen completament digital i generalista, és a dir, que parlaran de tot: esports, economia, cultura i etcètera. El magnat està disposat a invertir-hi els diners que li demanaven pel *Washington Post*: 250 milions de dòlars. Brutal. Serà una plataforma que construirà la seva marca sobre les marques del periodistes que la composin, a l'inrevés del que és tradicional. ¿Funcionarà la suma d'egos? Crec que sí, si els editors els poden manar. Em moro de ganes que comencin.

pareumàquines
ÀLEX GUTIÉRREZ (@ALEXGUTIERREZM)

Per què 'El Mundo' no ho va publicar com a informació?

L'assumpte de portada d'*El Mundo* d'ahir –segons el diari, es prepara una llista electoral de concentració amb Mas, Junqueras, Guardiola i Nadal a les quatre primeres posicions– té uns quants detalls formals interessants. A portada ho venen amb l'aspecte d'una notícia convencional, però quan passem a la pàgina 5 veiem que el tema és, en realitat, un article d'opinió. I no el firma un columnista extern, sinó Casimiro García-Abadillo, ni més ni menys que el vicedirector del diari. Per què han triat

aquest format i no el netament informatiu? En qualsevol llibre d'estil, la necessitat de diferenciar inequívocament entre opinió i informació apareix al primer capítol. I, de fet, el que en portada està escrit en temps futur tant a la columna com a l'editorial es narra amb aquell condicional que gramaticalment no ho és però que els periodistes fem servir massa sovint per curar-nos en salut: "La llista estaria encapçalada pel mateix Artur Mas", "El número 3 d'aquesta hipotètica llista seria Guardiola", etcètera. El subratllat d'*hipotètica* és meu. En tot cas, la jugada del diari és maquiavèlica: periodísticament dubtosa, però políticament brillant. Si els partits no ho neguen, el diari en surt reforçat i creix la noció que la Catalunya nacionalista és una Catalunya única. I si ho neguen, com era previsible i ha estat el cas d'ERC i Nadal, durant la jornada se segueix parlant del diari i, de retruc, es torpedina la possibilitat que s'acabi produint aquesta conjunció.

Al racó de pensar

GABRIEL TORTELLA

'EL PAÍS'

"S'ha difós entre la població catalana, des de l'escola primària fins a la premsa i la televisió, una visió deformatada i victimista de la història"